

Vanhankaupunginlahden v. 2021 linnuston seurantalaskennan loppuraportti

Hannu Sarvanne

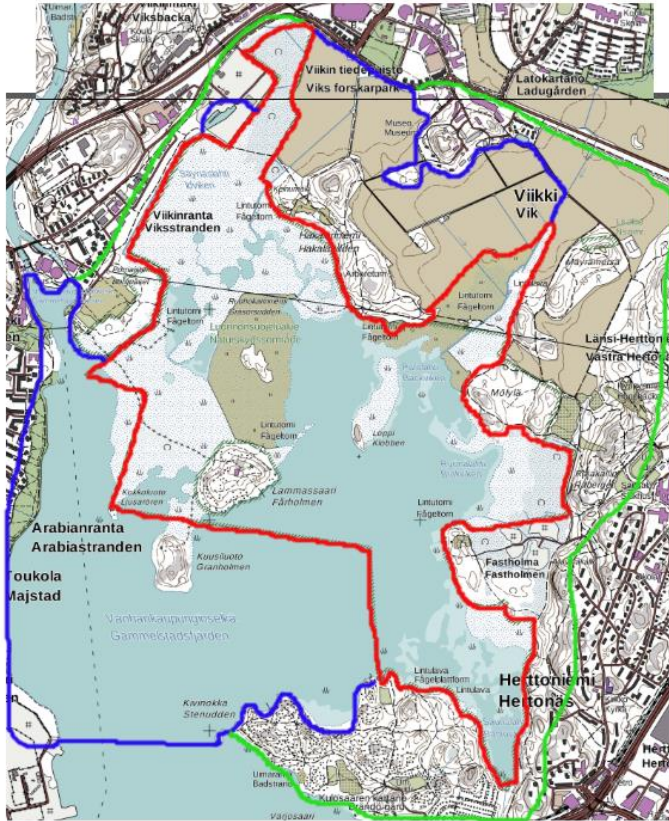
Tutkimusalue ja -menetelmät

Vanhankaupunginlahden linnuston tilaa seurataan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti vuosittain. Tutkimusalue käsittää pesivien vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen sekä vesilintujen poikuelaskentojen osalta koko Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen (Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja Natura – 2000 – alue). Laskennat olivat tänä vuonna hieman mittavimmat, sillä seurasin pesimälintulaskentojen ohella levähtävän kosteikkolinnuston lukumääriä koko lahden kattavilla kiertolaskennoilla sekä kevät- että syysmuuttokaudella. Levähtäjälaskennat on tällä vuosituhanella toteutettu v. 2004, 2007, 2012 ja 2018.

Vuosittain kartoitetaan myös kosteikkoalueelle perustettujen hoitoniittyjen (Lammassaari/Ruohokari ja Purolahti) pesimälinnusto. Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavien niittyjen yhteispinta-ala oli tämän vuoden pesimäkauden alussa 52 ha (Lammassaari/Ruohokari 19 ha (v. 1993 alkaen)), Lammassaaren hoitoniityn lounaispuolen laajennusosa 10 ha (niitto v. 2017 loppukesällä), Keinumäen edustan niitty 10 ha (niitto v. 2020 loppukesällä) sekä Purolahti 13 ha (v. 2003)).

Koska seurantalaskennoissa ei selvitetä kaikkien pesimäympäristöjen parimääriä, jää mm. suuri osa alueella yleisistä metsälajeista laskentojen ulkopuolelle.

Kosteikkoalueen saarilta ja sitä ympäröiviltä reunametsä- ja täyttömaa-alueilta sekä pelloilta huomioin uhanalaiset ja harvalukuiset lajit, mutta seurasin samoilla alueilla myös joidenkin vähälukuisten ei – uhanalaisten lajien esiintymistä. Niitä sekä yölaulajia havainnoin myös Vanhankaupunginlahden kosteikko- ja Natura – 2000 - aluetta laajemmalla alueella, joka rajautuu Viikintien, Herttoniemen metsäselänteeseen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin. Koko Natura 2000 – alueen kattavat pesimälinnuston kartoitukset on tehty Suomen ympäristökeskuksen toimesta viimeksi v. 2004, 2007, 2012 ja 2018.

Vanhankaupunginlahden linnuston seurannan laskenta-alue
 ● = Natura-alue, ●+● = seuranta-alue, ● + ● + ● =
 yölaulajat sekä uhanalaiset ja harvalukuiset. Pohjakartta
 Maanmittauslaitos (19.9.2017).

Toteutin laskennat Vanhankaupunginlahden linnuston seurannassa v. 1986 alkaen käytetyin menetelmin (Koskimies & Väisänen 1988, Mikkola-Roos ym. 2013). Laskentoihin sisältyi:

- Koko lahden kattavat kiertolaskennat (vesilinnut, kahlaajat, lokkilinnut ja levähtäjät) (35 kertaa).

Kiertolaskentoja oli huhtikuussa 6, toukokuussa 6, kesäkuussa 4, heinäkuussa 4, elokuussa 5, syyskuussa 5, lokakuussa 4 ja marraskuussa 1. Laskentapäivät olivat: 8.4., 14.4., 19.4., 22.4., 26.4., 29.4., 4.5., 7.5., 12.5., 17.5., 24.5., 28.5., 2.6., 8.6., 14.6., 23.6., 3.7., 13.7., 19.7., 26.7., 2.8., 9.8., 16.8., 21.8., 27.8., 1.9., 7.9., 14.9., 20.9., 27.9., 4.10., 11.10, 18.10., 25.10. ja 1.11. Poikuelaskennat olivat kyseisistä laskentapäivistä 23.6., 3.7. ja 13.7.

- Hoitoniittyjen kartoituslaskennat (2 x 5): 1. kartoitus 2.5. ja 3.5., 2. kartoitus 11.5. ja 13.5., 3. kartoitus 20.5. ja 22.5., 4. kartoitus 29.5. ja 31.5., 5. kartoitus 4.6. ja 7.6.

- Yölaulajalaskennat (3): 16.4, 15.5 ja 9.6

- Pikkutikkojen pesien etsintä (5): 10.6., 11.6., 16.6., 17.6., 18.6.

- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Ajoittaakseni erityisesti vesilintulaskennat oikein seurasin lepäilijämäärien kehittymistä levähtäjälaskentojen ohessa maaliskuulta alkaen. Joidenkin lajien parimäärien varmistaminen vaati varsinaisten laskentojen ulkopuolella tehtyä retkeilyä (esim. yölaulajat). Merikotkan pesinnän seuranta alkoi jo kevättälvella, ja varhain oli aloitettava myös joidenkin ensimmäisinä saapuvien lajien, esim. töyhtöhyypän pesintöjen tarkkailu.

Retkipäiviä laskenta-alueella kertyi 15.2. – 13.7. välisenä aikana 97 (v. 2020 100) ja 15.2. – 15.11. 168 (helmikuu 8 (15.2. alkaen), maaliskuu 24, huhtikuu 23, toukokuu 18, kesäkuu 20, heinäkuu 7, elokuu 19, syyskuu 22, lokakuu 18, marraskuu 9 (15.11. saakka)).

Vesilintujen parimäärien tulkinnat tein kunkin lajin arvioitua pesinnän alkua lähimmän laskentakerran perusteella. Laulu- ja kyhmyjoutsenen, kanadan- ja merihanhen, telkän, isokoskelon, silkkiuikun ja nokikanan parimääräarviot perustuvat löydettyihin pesiin sekä osin myös poikue- ja reviirihavaintoihin.

Kahlaajareviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi havaintoa samalta paikalta, joista toisen tuli ilmaista pesintää tai reviirikäyttäytymistä. Lokkilintujen parimäärät perustuivat hautovien emojen määriin.

Hoitoniittyjen kartoituslaskennoissa kiersin niityt jalkaisin niin, ettei mikään osa alueesta jäänyt yli 50 m:n päähän kulkureitistä. Aiempina keväinä ehdin laskea yhtenä aamuna kaikki hoitoniityt, mutta niittyalan laajentumisen vuoksi yhteen laskentakierrokseen oli varattava kaksi aamua (2 x 5 kartoituskertaa = 10 aamua). Tein kartoituslaskennat aamuisin (n. klo 4.30 – 11.00) suunnilleen viikon välein. Laskennan kuluessa merkitsin havaitut linnut eri käyttäytymistä kuvaavien symbolein maastokartalle, josta siirsin ne myöhemmin lajikohtaisille yhteenvetokartoille, joista tein reviirien tulkinnat. Reviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi lähekkäistä havaintoa, joista toisen tuli osoittaa reviirikäyttäytymistä (laulu, varoittelu, reviirikiista, ruokaa kannettiin pesään jne).

Samat reviirin tulkinnan vaatimukset koskivat hoitoniittyjen ulkopuolella tapaamiani lajeja, kuten yölaulajia sekä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja. Pysyvän reviirin ehtona oli vähintään kuusi päivää ensimmäisen ja toisen havainnon välillä. Kuitenkin joidenkin myöhään saapuvien ja nopeasti pariutumisen jälkeen laulunsa lopettavien lajien (esim. viitakerttunen) reviiriin riitti yksi reviirikäyttäytymistä osoittava havainto.

Telkän, isokoskelon, uuttukyyhkyn ja suurelta osin myös kottaraisen parimäärät selvitti pönttöjä tarkistanut Eero Haapanen.

Olosuhteet

Talvi alkoi pian vuodenvaihteen jälkeen. Terminen talvi (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi alle 0 ° C) alkoi etelärannikolla heti tammikuun alussa (2.1.) ja päättyi termiseen kevääseen (vuorokauden

keskilämpötila pysyvästi yli 0 °C) maaliskuun kolmannella viikolla (21.3.). Kantava jääpeite kehittyi tammikuun kuluessa ja kattoi lahtea aina huhtikuun ensimmäiselle viikolle (6.4. lahti oli vapaa jäistä).

Maaliskuu oli aavistuksen keskimääräistä lämpimämpi (Hki Kaisaniemi, maaliskuun 2021 keskilämpötila + 0 °C / 1991 – 2020 - 0,7 °C), kuten myös huhtikuu (+ 5,0 °C / + 4,4 °C). Ohut lumi peitti peltolohkojen pinta-alasta noin puolet maaliskuun lopulla, mutta huhtikuun ensimmäisellä viikolla enää metsien viereiset pellonkulmat. Huhtikuun loppuun ja toukokuun alkuun sattui viileä jakso ja lämpömittarin korkeimmat lukemat jäivät alle + 10 °C. Toukokuun toiselta viikolta alkoi noin viikon mittainen lämmin jakso + 20 °C lämpötiloineen, mutta kuun lopulla viileni. Toukokuun keskilämpötila oli kuitenkin pitkäaikaisten tilastojen mukainen (10,3 °C / 10,4 °C). Kesäkuun alussa päästiin taas kesäisiin yli + 20 °C lukemiin, ja lämpötilat pysyivät koko kuun suotuisina (+ 19,3 °C / + 14,9 °C).

Sadetta ropisi tavallisin määrin maaliskuussa (38,3 mm / 34,0 mm) ja huhtikuussa (27,7 mm / 34,0 mm), mutta toukokuussa satoi totuttua enemmän (80,9 mm / 38,0 mm).

Merivesi käväisi huhtikuun puolivälissä yli puoli metriä teoreettisen keskivedenkorkeuden yläpuolella ja peitti laajasti hoitoniittyjä noin viikon verran, mikä viivästytti mm. töyhtöhyppien pesinnän aloitusta. Suuren osan toukokuuta ja läpi kesän aina elokuun puoleen väliin merivesi pysytteli enimmäkseen melko alhaalla (n. - 10 – - 20 keskivedenkorkeuden alapuolella) ja lietteitä oli hyvin tarjolla kahlaajille kuin myös vesirajan matalan veden ruokailualueita puolisukeltajasorsille. Elokuun loppupuoliskolla meri kiipesi korkealle (n. + 10 - + 40 cm) ja lietteet jäivät veden alle pari viikoksi. Syyskuun alussa vesi laski ja pysytteli pois hoitoniityn edustan lietteiltä lokakuun puoleenväliin saakka. Siitä eteenpäin parin viikon ajan vesi sulki lietteet alleen ja myös hoitoniittyjen matalimmat osat (keskivesi n. + 20 - + 40 cm useimpina päivinä). Korkeimmilleen meri kohosi 22.10. (+ 95 cm) levittäytyen yli niittyjen ja ruoikon. Lähemmäs tuhat puolisukeltajasorsaa (etenkin sinisorsia, haapanoita, taveja) huomasi tämän ja saapui tulvalle ruokailemaan.

Tulokset

Vuoden 2021 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013, v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2017, v. 2018, v. 2019 ja v. 2020)

Vesilinnut (lajit, jotka ovat pesineet vähintään kerran v. 2013 – v. 2021)

Sinisorsa 90 (61, 123, 110, 135, 118, 98, 113, 85), haapana 17 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16, 26), tavi 11 (7, 14, 18, 12, 12, 13, 20, 16), lapasorsa 6 (7, 8, 5, 7, 3, 4, 6, 8), harmaasorsa 4 (1, 2, 3, 3, 5, 3, 3, 3), heinätavi 2 (1,

3, 3, 2, 2, 2, 3, 2), isokoskelo 1 (2, 3, 3, 3, 4, 4, 1, 1), tukkakoskelo 1 (1, 1, 2, 1, 1, 1, 2, 2), telkkä 31 (34, 37, 38, 44, 36, 31, 27, 32), tukkasotka 1 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2, 1), punasotka 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0), silkkiuikku 29 (45, 46, 44, 49, 64, 46, 45, 44), pikku-uikku 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0), laulujoutsen 2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2), kyhmyjoutsen 7 (6, 7, 6, 8, 5, 7, 9, 7), kanadanhanhi 8 (0, 2, 4, 3, 1, 8, 8, 6), merihanhi 9 (0, 0, 2, 2, 4, 5, 4, 7), nokikana 25 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26, 34).

Pesiviä vesilintulajeja havaitsin 16 (kun rantakanoihin luettava nokikana lasketaan mukaan) (v. 2013 14, v. 2014 15, v. 2015 16, v. 2016 17, v. 2017 16, v. 2018 16, v. 2019 18 ja v. 2020 16). Runsain oli sinisorsa 90 (90) ja seuraavaksi telkkä (31), joka ohitti yleensä toiseksi runsaimman lajin, silkkiuikun (29).

Puolisukeltajasorsalajien parimäärä (132) oli yli puolet kaikista vesilintupareista. Huomattavaa on isojen vesilintujen - hanhien ja joutsenten – runsastuminen. Kun v. 2013 näistä lajeista pesi vain kyhmyjoutsen (6 paria), on parien lajien määrä noussut neljään ja parien 26:een.

Viiden vesilintulajin parimäärä kasvoi v. 2020 verrattuna (sinisorsa, harmaasorsa, telkkä, kanadanhanhi, merihanhi) ja viiden väheni (haapana, tavi, lapasorsa, silkkiuikku, nokikana). Merihanhen parimäärä on kasvanut lähes vuosittain ensimmäisestä pesintävuodesta (2015). Huomattavaa parimäärän lasku oli haapanalla, mutta parien määrä oli silti lähivuosien keskiarvoa. Tavien parimäärä laski jo toisena vuonna peräkkäin, mutta on edelleen lähellä viime vuosien lukemia. Erittäin uhanalaiseksi luokitellun nokikanan pareja oli lähes kolmannes vähemmän verrattuna viime vuoden runsauteen, mutta pysyi silti vaihtelun sisällä. Silkkiuikkuja asetui pesimään selvästi lähivuosia vähemmän; pareja oli liki yhtä vähän viimeksi v. 2008 (31).

Vesilintujen kokonaisparimäärä (244) oli jatkoa lähivuosien suuntaukselle (v. 2020 272, ja v. 2019 288) ja ero v. 2017 ja v. 2018 parimääriin (molempina vuosina 315) suuri. Eniten vesilintupareja on v. 1986 alkaneissa laskennoissa pesinyt v. 1991 (392, mistä sinisorsa 267 paria). Kokonaisparimäärä on vaihdellut n. 200 – 300 välillä. Vuosien 2010 – v. 2021 jaksolla v. 2014 alkaen (jolloin vesilintupareja oli eniten sitten v. 1992), parimäärä pysytteli n. 300:n parin suuruusluokassa (v. 2014 305 ja v. 2015 295). Vuosina 2010 – v. 2013 parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä. Sinisorsien parimäärän vaihtelu on selittänyt suureksi osaksi vesilintujen kokonaisparimäärän vaihtelua vuosien välillä, mutta tänä vuonna silkkiuikkujen parimäärän vähenemisellä oli merkityksensä kokonaisparimäärän pudotukseen.

Sinisorsia (90 paria) pesi lähes yhtä vähän kuin viime vuonna (85 paria). Useana lähivuonna parimäärä vaihteli 110 – 135 välillä (v. 2014 – 2017 ja v. 2019) ja laji pesi selvästi runsaampana kuin esimerkiksi v. 2010 – 2013 (61 – 84 paria). Viime vuosista vain v. 2018 parimäärä jäi niukasti alle sadan (98). Sinisorsan parimäärien vuosittainen vaihtelu Vanhankaupunginlahdella on linjassa valtakunnallisten pesimäkannan kokoa selvittävien vesilintulaskentojen tuloksien kanssa (Luonnonvarakeskus)

Vaarantuneeksi luokitellun haapanan parimäärä oli v. 2020 (26 paria) toiseksi suurin v. 1986 alkaneissa laskennoissa (v. 1991 36 ja v. 1992 26 paria), mutta nyt oli pareja selvästi vähemmän (17). Hoitoniittyjen vuosittaiset koneniitot loppukesästä 2014 alkaen sekä laiduneläinten (kyytöt ja lampaat) määrän kasvu v. 2018 alkaen on lisännyt haapanoiden ruokailualueita. Haapanoiden suurimmat kerääntymät olivat kevään levähtäjälaskennoissa samansuuruisia kuin viime vuonna (v. 2020 62 (33 koirasta, 29 naarasta) ja v. 2021 69 (38 koirasta, 31 naarasta), mikä ei antanut olettaa parimäärän laskevan. Tavi on aavistuksen runsastunut Vanhankaupunginlahdella 2000 – luvun alkuun verrattuna (vuosina 2000 – 2008 2 – 8 paria (keskimäärin 5) ja vuosina 2009 – 2020 7 – 20 paria (keskimäärin 14). Tämän vuoden 11 paria on toiseksi vähiten viimeisen yhdeksän vuoden aikana. Pesiviä taveja on laskettu eniten v. 1991 (28 paria). Hoitoniittyjen vesirajan niitot ovat lisänneet tavien ruokailupaikkoja, kuten myös itse hoitoniittyalan laajentuminen niille ajoittain syntyvine lätäkköalueineen. Levähtävistä puolisuikeltajasorsista tavi onkin runsain (keväiden 2020 ja 2021 maksimit 470 ja 309, sekä syksyjen 795 ja 710) sinisorsan ohella (keväiden 2020 ja 2021 maksimit 246 ja 354, sekä syksyjen 837 ja 1006).

Telkkäpareja oli 31, jos parimääräksi tulkitaan aloitettujen pesintöjen määrä (pönttöön munittu). Telkkänaarailla on kuitenkin tapana munia useampaan pönttöön, vaikka naaraat eivät itse aikoisikaan hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset pesät jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesistä voidaan hautoa. Telkkäpareja on pesinyt v. 2016 huipun (44 paria) jälkeen joka vuosi vähemmän. Tämän vuonna parimäärä oli lähivuosien luokkaa (v. 2018 31, v. 2019 27, v. 2020 32).

Nokikanan parimäärä vaihteli v. 2014 – 2017 vain vähän (39, 38, 31 ja 35 paria), laski v. 2018 selvästi (20 paria), koheni hieman v. 2019 (26 paria) ja v. 2020 edelleen (34 paria). Viime vuoden ilahduttavasta noususta laskeuduttiin tämän vuoden keskimääräistä vähempiin pareihin (25). Pareista noin puolet pesii Saunalahden suojaisalla lamparealueella (v. 2017 15, v. 2018 8, v. 2019 14, v. 2020 16 ja v. 2021 12), missä vesi on avovesialueen poukamia kirkaampaa ja uposkasvillisuus runsaampaa.

Silkkiuikkujen pesänrakennusaikaan toukokuun alussa vesi pysytteli pesänrakennukseen nähden sopivalla korkeudella. Uikkujen suosimalla Kivinokan edustalla ja Saunalahdella oli ylivuotisia ruokolauttoja pesäalustoiksi ehkä niukemmin kuin parhaimpina keväänä, mutta enemmän kuin silkkiuikkuja vakiintuneen kolonian kohdalle lopulta asettui. Soidin- ja myös pesänrakennusaikaan uikkujen määrä viittasi isompaan parimäärään (29.4. 50 yksilöä kolonian vesillä), mutta muninnan aikaan oli pesinnän aloittaneiden vähentyminen selviö: kolonian koko putosi viime vuoden 33:sta parista 20:een. Vuoden 2017 määrästä (54 paria Kivinokan – Saunalahden alueella) jäätettiin kauas. Parimäärän vähentyminen johtui nimenomaan kolonian pienentymisestä, sillä yksittäispareja pesi lahden pohjukoissa totutusti. Saukko näyttäytyi useasti huhti-toukokuussa Saunalahden rantavesissä, mikä saattoi karkottaa munintaa harkinneita pareja.

Kahlaajat (suluissa v. 2013 – v. 2020 parimäärät)

Punajalkaviklo 8 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8, 8): Purolahden hoitoniityn pohjoisosa (tulvaniitty) 2, Etu-Viikin pellot (rajautuvat Purolahden hoitoniityyn) 2 paria sekä Lammassaaren hoitoniitty 4 paria (vanha osa 2, pitkosten niitty 1 ja Keinumäen edusta 1). Pikkutylli 11 (3, 4, 8, 9, 8, 9, 10): Purolahti eteläosa 1, Lammassaaren hoitoniitty 2 (vanha osa), Kyläsaari 2, Fastholman lumenkaatopaikka 5, Etu-Viikin pellot 1. Tylli 1 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 2, 3): Purolahti eteläosa 1. Töyhtöhyppä 55 (15, 23, 27, 31, 27, 39, 45, 59): Hoitoniityillä yhteensä 26 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2015 7, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12, v. 2019 11 ja v. 2020 17 paria) (Lammassaaren hoitoniitty 22 (vanha osa 15, pitkosten niitty 6, Keinumäen edusta 1, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 4). Lisäksi Etu-Viikin pelloilla 29 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27, v. 2019 34 ja v. 2020 42 paria). Rantasipi 11 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12, 13): Kivinokan länsikärki 1, Kivinokan N-poukama 1, Saunalahti 1, Fastholma 1, Mölylä 1, Hakalanniemen eteläranta 1, Klobben – Lammassaari 1, Kuusiluoto 1, Kokkoluoto 1, Pornaistenniemi – Verkatehtaanpuisto 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1. Lehtokurppa 3 (1, 2, 2, 2, 3, 2, 2, 3): reviiirit: Kivinokka, Saunalahti - Fastholma - Mölylä, Viikinranta – Keinumäki – Hakalanniemi. Meriharakka 2 (0, 2, 2, 1, 2, 2, 2, 2): Arabianranta. Taivaanvuohi 11 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6, 11): Lammassaaren hoitoniitty 6 (vanha osa 2, pitkosten niitty 2, Keinumäen edusta 2), Purolahti 3 (eteläosa 2, pohjoisosa 1), Ryönälahden tervaleppäluhta 1, Pornaistenniemi 1 (Lammassaaren pitkosten NW-osa).

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokkilintujen pesiä. Alueen reunoilla pesii muutamia pareja kalalokkeja, mm. Leposaaren luodolla 13.5. yksi pesä (Eero Haapanen). Myös Arabianrannan katoilla on joitain pareja. Lentokyvyyttömiä maastopoikasia kerääntyy heinäkuun alussa Arabianrannan rantaviivalle, esim. 3.7. viisi isoa untuvaista ja lentokyvytöntä poikasta. Samoilla paikoin (Arabianranta – Kyläsaari) pesinee 1 - 2 paria selkälokkeja.

Leposaaren lounaispuolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, on pieni lapintiirakolonia, jota Eero Haapanen on seurannut. Hän kävi luodolla 13.5., jolloin paikalla oli 8 lapintiiraa, muttei pesiä. 18. kesäkuuta luotoa vartioi 12 lapintiiraa ja pienellä kallioläntillä oli yksi munapesä. Luultavasti muilla emoilla oli hiljan kuoriutuneita poikasia kasvillisuuden seassa piilossa (Eero Haapanen). Vuonna 2021 hän havaitsi luodolla 22.6. kaksi paria lapintiiraa (1 ja 2 munaa). Vuonna 2014 luodolla oli kymmenen, v. 2015 kolme, v. 2016 yhdeksän ja v. 2017 kaksi lapintiiran munapesää. Vuonna 2018 luodolla oli muutama aikuinen (14.5.), mutta ei pesiä; myöhemmin paikalla ei käyty. Vuonna 2019 luodolla näkyi 4

munapesää. Matalalla luodolla vähäinenkin veden nousu yhteistyössä aallokon kanssa tuhoaa munapesät ja näin kävi ainakin v. 2016 ja 2017. Tänä kesänä ainakin yksi poikanen selvisi siivilleen: 19.7. näin kiertolaskennan yhteydessä nuoren linnun Leposaaren edustan kivellä odottamassa emoa ruokkimaan.

Vanhankaupunginlahdella ruokailee runsaasti kalatiiroja (toukokuussa muuttoajan jälkeen samanaikaisesti 40 – 50 yksilöä) sekä naurulokkeja (toukokuussa säännöllisesti n. 350 ja kesäkuussa n. 170 aikuista), joista suuri osa pesinee Kulosaaren/Mustikkamaan/Korkeasaaren ympäristön luodoilla. Nuoria naurulokkeja näkyi tänä vuonna 21.6 alkaen (yksi Viikin vanhan puhdistamon altaalla) ja siitä eteenpäin enemmän kuin tavalliset 10 – 15 nuorta, joten pesintä lienee onnistunut lähialueen yhdyskunnassa. 3.7. laskin 19, 13.7. 30 ja 19.7. 50 nuorta lintua, joista osa saattaa olla tullut jo kauempaa.

Hoitoniittyjen varpuslinnut (suluissa v. 2013 – v. 2020 parimäärät)

Kiuru 6 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4, 5): Lammassaari 5 (vanha osa 2, pitkosten niitty 2, Keinumäen edusta 1), Purolahti 1 (pohjoisosa). Niittykirvinen 16 (10, 19, 22, 21, 17, 13, 17, 17): Lammassaari 9 (9, 15, 15, 14, 14, 9, 9), Purolahti 7 (3, 4, 7, 7, 3, 4, 8, 8). Metsäkirvinen 0 (0, 0, 0, 0, 1, 0, 1, 1). Västäräkki 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2, 2, 2): Purolahti. Keltävästäräkki 15 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15, 19): Lammassaari 8 (5, 9, 2, 3, 3, 2, 7, 11), Purolahti 7 (1, 2, 2, 4, 2, 4, 8, 8). Sitruunavästäräkki 0 (3, 2, 0, 0, 1, 1, 1, 0): Lammassaari v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019. Satakieli 1 (1, 1, 0, 0, 0, 1, 1, 1, 0): Purolahti (myös v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019). Pensastasku 1 (2, 2, 1, 2, 2, 1, 1, 4): Lammassaari, Purolahti 3. Kivitasku 1 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 1): Purolahti. Punakylkirastas 2 (0, 1, 0, 1, 1, 0, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa) 2 (myös v. 2014 ja v. 2016 – v. 2017 ja Lammassaari v. 2016 – v. 2017 ja 2019). Laulurastas 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa) v. 2019. Räkättirastas 0 (0, 0, 2, 3, 1, 3, 0, 3): vuosina 2013 – 2020 Purolahti (pohjoisosa) (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1), Lammassaari (0, 0, 2, 2, 1, 0, 0, 2). Mustarastas 2 (0, 0, 5, 0, 2, 2, 1, 2): Lammassaari 1 (0, 0, 1, 0, 1, 1, 0, 1), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 4, 0, 1, 1, 1, 1). Lehtokerttu 0 (0, 0, 0, 1, 1, 0, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa) v. 2016 – v. 2017. Pensaskerttu 2 (2, 2, 3, 5, 5, 4, 2, 2): Purolahti. Hernekerttu 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1): v. 2020 Purolahti. Ruokokerttunen 25 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20, 13): Lammassaari 12 (8, 4, 1, 1, 8, 19, 4, 3), Purolahti 13 (22, 18, 7, 11, 13, 24, 16, 10). Rytikerttunen 1 (2, 2, 3, 2, 4, 4, 1, 3): Lammassaari. Viitakerttunen 2 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 1): Purolahti (pohjoisosa) 1, eteläosa 1. Luhtakerttunen 1 (1, 0, 0, 0, 0, 3, 0, 0): Lammassaari 1 (Purolahti (pohjoisosa) v. 2013 ja 2018). Pensassirkkalintu 0 (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1): Purolahti (pohjoisosa v. 2016 ja v. 2020). Harmaasieppo 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): Lammassaari v. 2013. Pajulintu 1 (1, 3, 2, 4, 3, 2, 2, 4): Purolahti (pohjoisosa) 1 (v. 2013 – v. 2020: 0, 1, 2, 2, 2, 1, 2, 2 ja Lammassaari v. 2013 – v. 2020: 1, 2, 0, 2, 1, 1, 0, 2). Talitiainen 4 (2, 2, 1, 2, 3, 4, 4, 3): Purolahti (pohjoisosa) 2 (v. 2013 – v. 2020: 1, 1, 0, 1, 2, 2, 2, 1), Lammassaari 2 (v. 2013 – v. 2020: 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2).

Sinitiainen 1 (1, 2, 1, 1, 3, 1, 2, 3): Purolahti (pohjoisosa) 1 (v. 2013 – v. 2020: 0, 1, 1, 0, 1, 0, 1, 1 ja Lammassaari v. 2013 – v. 2020 1, 1, 0, 1, 2, 1, 1, 2). Viiksitimali 0 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 3): (v. 2018 ja v. 2020 Lammassaari). Pikkulepinkäinen 2 (1, 1, 1, 2, 1, 1, 2, 1): Purolahti (pohjoisosa) (v. 2013 – v. 2020: 1, 1, 1, 2, 1, 1, 1, 1) ja v. 2013 – v. 2020 Lammassaari (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0). Kottarainen 3 (2, 1, 3, 3, 3, 5, 6, 2): Lammassaari 2 (2, 1, 2, 2, 2, 4, 4, 1), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 2, 1). Viherpeippo 0 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 0): v. 2014 Purolahti (pohjoisosa) 1. Peippo 1 (3, 2, 3, 3, 3, 3, 3, 2): Lammassaari 1 (2, 2, 1, 3, 3, 2, 1, 0), v. 2013, v. 2015 ja v. 2018 – v. 2020 Purolahti (pohjoisosa) (1, 0, 2, 0, 0, 1, 2, 1). Punavarpunen 7 (3, 4, 2, 5, 2, 7, 8, 4): Purolahti 5 (3, 3, 2, 4, 2, 6, 7, 4), Lammassaari 2 (0, 1, 0, 1, 0, 1, 1, 0). Peltosirkku 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): v. 2013 Purolahti (pohjoisosa). Keltasirkku 1 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1, 1): Purolahti (pohjoisosa). Pajusirkku 19 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14, 11): Lammassaari 11 (4, 5, 3, 4, 4, 12, 5, 3), Purolahti 8 (15, 12, 7, 7, 11, 9, 9, 8).

Rantakanat ja yölaulajat (suluissa v. 2013 – v. 2020 parimäärät)

Ruisräökkä 3 (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0, 8): Reviirit Lammassaaren pitkosten varrella. Liejukana 3 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2, 6): Parit Pornaistenniemen etulampareella (1), Viikin vanhan puhdistamon altaassa (1) ja hulevesialtailla (1). Poikuehavaintoja: puhdistamon altaassa mm. 4.6. 7 pull (muutaman vrk:n ikäisiä), 21.6 4 pull (alle kahden viikon ikäisiä), 5.8. 2 nuorta (siivet täyspitkät, lentokykyisiä). Hulevesialtailla 26.7. 3 pull (n. kahden viikon ikäisiä), 2.8. 6 pull (n. kolmen viikon ikäisiä), 5.8. 1 nuori 4 pull (n. neljän viikon ikäisiä), 16.8. 1 nuori 3 pull (n. viiden viikon ikäisiä). Pornaistenniemen etulampareella nähtiin nuori lintu ensimmäisen kerran 3.8. ja myöhemmin elo- syyskuussa enimmillään kaksi. Lentokykyisinä nuoret ovat kuitenkin voineet tulla lampareelle muualta. Luhtakana 12 (4, 5, 24, 18, 16, 17, 19, 20): Reviireistä 5 Pornaistenniemen - Keinumäen lamparealueella, 2 Säynäslahden alueella, 2 Purolahdella, 1 Ryönälahdella, 1 Saunalahdella ja 1 Lammassaaren pitkosten W-puolella. Luhtakanoja on alkanut viime vuosina esiintyä enenevässä määrin lahden itärannan (Purolahti – Ryönälahti – Saunalahdi) ruoikoissa. Itärannan reviirien osuus v. 2015 – 2021 verrattuna reviirien kokonaismäärään: 3/24 (12 %), 2/18 (11 %), 2/16 (12 %), 4/17 (24 %), 7/19 (37 %), 6/20 (30 %), 4/12 (30 %). Luhtahuitti 6 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2, 3): Reviireistä 2 Pornaistenniemen takalampareella, 2 Keinumäen edustan niityn eteläreunassa, 1 Lammassaaren pitkosten N-päässä ja 1 Purolahden hoitoniityn N-osassa (tulvaniitty). Kaulushaikara 3 (1, 3, 1, 1, 2, 1, 0, 1). Reviirit Reviirit Pornaistenniemen takalampareella (1), Kuusiluodon NW-poukamassa (1) ja Saunalahdella (1). Rastaskerttunen 3 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11, 9): Reviirit Saunalahdella. Viitakerttunen 18 (30, 30, 17, 28, 15, 25, 17): Reviirit seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Luhtakerttunen 21 (10, 13, 12, 9, 11, 16, 11, 13): Reviirit kosteammissa ympäristöissä kuin viitakerttunen, esimerkiksi 8 reviiriä Pornaistenniemen - Säynäslahden - Keinumäen

ruoikoiden pensaikkoalueilla. Pensassirkkalintu 2 (0, 0, 0, 1, 2, 1, 3, 2): Reviirit Lammassaaren pitkosten varrella. Ruokosirkkalintu 1 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 1): Reviiri Ryönälähdessä - Saunalahden ruoikkoalueella. Viitasirkkalintu 0 (0, 3, 0, 0, 0, 0, 0, 0). Satakieli 38 (69, 56, 48, 50, 53, 54, 43, 60): Eniten Kivinokassa (8), Pornaistenniemen lehdossa (6) ja Hakalanniemessä (arboretum) (3).

Petolinnut

Kanahaukkareviirejä oli kolme. Pesintä onnistui kahdessa pesässä (4 ja 2 poikasta), mutta kolmannen pesän koiras menehtyi törmättyään Purolahdella voimalinjan lankaan huhtikuun puolivälissä. Merikotkapari aloitteli pesintää, mutta poistui lahdelta maaliskuun lopussa. Pari ilmeisesti häiriintyi ihmisistä, jotka liikkuvat jäällä Klobbenin pesimäsaaren läheisyydessä. Ulkoilijoita kävi myös saarella, aivan pesän alla, vaikka jäälle asetetuissa kylteissä kehoitettiin pysymään poissa saaren lähetyviltä. Kotkat olivat kunnostaneet syksystä alkaen pesää ja niiden nähtiin parittelevan useasti helmikuun lopulta aina maaliskuun loppupuolelle. Luultavasti pari siirtyi toiselle pesälle Helsingin edustalla. Tämä pesintä kuitenkin epäonnistui. Kesäkuussa pari palasi Vanhankaupunginlahdelle. Sen jälkeen pari on hallinnut reviiriään, kuten ennenkin. 22.10. myrskyssä pesä putosi, mutta jäi vaakaoksalle, viitisen metriä alkuperäisen pesäpaikan alapuolelle. Pari alkoi pian kunnostaa sitä. Viime vuonna pari pesi ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella ja sai kolme poikasta lentoon. Ruskosuohaukkoja näkyi pesimäaikaan paikallisena, mutta soidinta ei havaittu eikä pariutuneita aikuisia. Nuolihaukan pesintää ei tänä vuonna todettu Vanhankaupunginlahden seuranta-alueella, mutta ainakin kaksi aikuista lintua saalisteli alueella kesä- heinäkuussa ja nuoria elokuun puolivälistä alkaen. Lähin asuttu pesä sijaitsi vajaan kahden kilometrin päässä Vanhankaupunginlahdelta.

Lehtopöllöjä pesi kaksi paria. Toisessa pesässä oli yksi ja toisessa vähintään kaksi poikasta. Sarvipöllöjä pesi yksi pari, ja pesästä lähti ainakin kolme poikasta.

Uuttukyyhky (tiedot Eero Haapanen)

Uuttukyyhkyillä oli 29 aloitettua pesintää 15.5. mennessä (v. 2013 ja v. 2014 33, v. 2015 27, v. 2016 29, v. 2017 33, v. 2018 29, v. 2019 33, v. 2020 31).

Pesintöjä todettiin seuraavasti (suluissa v. 2017, v. 2018, v. 2019 ja v. 2020): Klobben 3 (3, 2, 3, 3), Kuusiluoto 7 (14, 8, 6, 7), Lammassaari 2 (2, 2, 3, 2), Ruohokari 3 (0, 1, 1, 3), Pornaistenniemi/Verkatehtaanpuisto 2 (1, 3, 2, 4), Hakala, puhdistamo, Viikin peltosaarekkeet ja koetila 7

(10, 10, 14, 9), Mölylä 2, Fastholma 1 (0, 1, 2, 1), Kivinokka ja Saunalahti 0 (2, 1, 0, 0), Varjosaari 1 (1, 1, 2, 2).

Yhteensä uuttukyyhkyn käytössä oli 37 eri pönttöä koko kauden aikana (v. 2020 44). Yhdessä pöntössä oli koetilalla ilmeisesti neljä onnistunutta pesyettä, mutta viimeinen tarkistuskerta myöhästyi ja asia jäi varmistamatta.

Pesäpoikasia Eero Haapanen rengasti 41 (v. 2020 57), mutta lähteneiden poikasten lukumäärä oli mahdollisesti kaksinkertainen.

Näätä hyppäsi 17.4. Kuusiluodossa pöntöstä, mistä löytyi tapettuna uuttukyyhkyemo. Pöntöistä löytyi kuolleita kyyhkyemoja yhteensä 3. Niitä ei ollut syöty.

Tyhjennettyjä munapesiä oli vähintään 2. Selviä petotappioita oli sen lisäksi vain Lammassaareissa 18.4.: kenties näädän tyhjentämä munapesä (syötyjä munia). Vuonna 2020 petotappioita oli 11 eri pöntössä. Petojen aiheuttamien pesätappioiden määrä on oletettavasti aliarvio. Petojen töistä ei aina jää jälkiä.

Muita huomionarvoisia lajeja:

Merimetso

Klobbenilla pesi 14 paria (v. 2019 7 ja v. 2020 25). Pesät sijaitsivat saaren kaakkois- ja keskiosan vankooissa tervalepissä. Merimetsot varasivat sekä harmaahaikaroiden hylkäämiä pesiä että rakensivat alusta alkaen uusia. Materiaalia taiteltiin saaren lepiästä, mutta risuja revittiin myös vanhoista pesistä, mm. merikotkien tyhjistä pesästä. Suurin osa pesistä oli käytössä jo viime vuonna.

Pesiä varattiin seuraavassa aikataulussa: 10.4. oli neljässä pesässä 4 jp (= juhlapukuista) (4 x 1 yksilöä) lintua, 11.4. seitsemässä 7 jp (7 x 1), 13.4. yhdeksässä 11 jp (7 x 1, 2 x 2), kymmenessä 11 jp (9 x 1, 1 x 2), 14.4. yhdeksässä 13jp (5 x 1, 4 x 2), 19.4. yhdessätoista 11 (joista 10 juhlapukuista ja yksi esiaikuinen) ja 26.4. neljässätoista pesässä 24 juhlapukuista (4 x 1, 10 x 2). 11.4. alkaen merimetsot soidintelivat (siipien läpsyttelyä) ja toivat pesiin uusia oksia. Siipien läpsyttely jatkui myöhäisimpään niissä pesissä, joissa oli vain yksi lintu (pariutumaton).

Haudonta alkoi huhtikuun kolmannella viikolla (22.4 kahdessa pesässä makuulla, 29.4 kolmessa), mutta hautojia näkyi yleisesti vasta toukokuun ensimmäisellä viikolla (4.5. kahdessa toista pesässä makuulla ja 7.5. neljässätoista eli kaikissa). Yhtä asutuista pesistä en havainnut enää 24.5., ja 28.5. alkaen jäi näkyvistä myös yksi lisää. Tämän jälkeen tein havaintoja vain kahdestatoista asutusta pesästä. On mahdollista, ettei pesiä hylätty, vaan uusi lehvästö kätki niistä kaksi näkyviltä.

Ensimmäiset noin viikon ikäiset poikaset (4 + 1) havaitsin 2.6. Samaan aikaan makasi yhdeksän emoa vielä pesän pohjalla ja ainakin osan alla todennäköisesti pieniä poikasia. Merimetson haudonta-aika on noin kuukauden pituinen, joten ensimmäisenä havaitut poikueet olivat havaintohetkellä luultavasti jo noin viikon ikäisiä (haudonta oli alkanut huhtikuun viimeisellä viikolla). Merimetsoilla on tapana munia 3 – 4 munaa, yksi muna 2 – 3 vrk:n välein. Haudonta alkaa ensimmäisestä munasta eikä vasta lopullisen munaluvun täytyttyä, joten poikaset kuoriutuvat eriaikaisesti.

Poikasia ilmaantui tästä eteenpäin seuraavasti: 8.6 6 (2 n. viikon ja 4 n. kahden viikon ikäistä), 14.6 viidessä pesässä 13 (2 x 2, 3 x 3), 23.6. kahdessatoista pesässä 27 (1 x 1, 8 x 2, 2 x 3, 1 x 4 (kaikki poikaset isoja, n. 3 - 4 viikon ikäisiä)), 28.6. kahdessatoista pesässä 28 (1 x 1, 7 x 2, 3 x 3, 1 x 4), 1.7. kahdessatoista pesässä 33 (5 x 2, 5 x 3, 2 x 4 (muutama iso poikanen siirtynyt pesän viereisille oksille (siipisulat jo lähes täyspitkät)), 13.7. 37 nuorta (pesissä 15 (2 x 2, 1 x 3, 2 x 4), oksilla pesien lähellä 16 ja Lammassaaren lietteen edustalla vedessä ja tolppien nokissa 6 (emo kävi ruokkimassa yhtä).

Poikuekoko oli pesästä lähdön aikaan 2,6 poikasta asuttua pesää (14) kohden. Jos pesistä kaksi hylättiin eikä jäänyt lehvästön vuoksi vain havaitsematta, poikuekoko oli 3,1 poikasta asuttua pesää (12) kohden. Pienten poikasten vaiheessa en kaikkia poikasia jokaisella tarkkailukerralla havainnut ja tulos täsmentyi vasta niiden vartuttua isommin näkyviin. Vuonna 2019 poikasia oli 2,8 asuttua pesää kohden ja v. 2020 3,1.

Ensimmäisen kerran merimetsot pesivät Vanhankaupunginlahdella v. 2019. Pesiviä pareja oli lopulta 7. Ensimmäiset merkit pesinnästä saatiin 13.4., kun merimetsojen havaittiin kantavan oksia ja ruokoja pesänrakennusaikeissa Klobbenin puihin. Jo seuraavana päivänä laskettiin 15 merimetson pesää saaren itäreunan tervalepissä ja päivää myöhemmin oli pesien määrä kasvanut kuuteentoista. Pesistä kuusi sijaitsi saaren eteläpäässä, neljä keskiosassa ja kuusi pohjoispäässä. 17. huhtikuuta merimetsot kuitenkin jättivät pesät ja näytti siltä, että pesintäyrittäminen oli tämän kevään osalta tässä. Syyksi innon lopahtamiseen arveltiin merikotkien päivittäistä vierailua Klobbenilla.

Vajaan viikon kuluttua (23.4.) viiden merimetsoparin nähtiin yllättäen asettuneen saaren lounaisosan keskentekoiisiin haikaranpesiin ja myös kaakkoisreunalta löytyi yksi siipiään pesässä kohotteleva koiraslintu.

Pian uusiin pesiin asettumisen jälkeen merimetsot painautuivat pesiensä pohjille hautomaan ja 28.4. kuudessa pesässä haudottiin. 13. toukokuuta huomasi uuden parin liittyneen saaren lounaisreunassa pesivien ryhmään, joten ”kolonian” lopulliseksi parimääräksi tuli 7.

Ensimmäiset poikaset näkyivät 5.6. kahdessa pesässä: yhdessä pesässä oli 3 noin viikon ikäistä poikasta ja toisessa 1 muutaman vuorokauden ikäinen. 14.6. poikasia kurotteli jo neljässä pesässä yhteensä 11 (2, 2, 3 ja 4). 14.7. poikasia näkyi kuudessa pesässä yhteensä 17 (1, 2, 3, 3, 4 ja 4). Kaakkoisreunan pesän huomasi hylättynä 17.6. (hautova lintu vielä 28.5.). Näin ollen pareista 86 % ($6/7 = 0,86$) tuotti poikasia.

Kaikissa poikasellisissa pesissä oli poikasia vielä heinäkuun puolivälissä (14.7.), yhteensä 15 näkyvissä; näistä 10 oli lähes täysikasvuista, 4 isoa ja 1 keskikokoinen.

Klobbenin lounaisella kalliolla lepäili pesinnän alkuvaiheessa (28.4. – 14.5.2019) eli kolonian ensimmäisenä vuonna lähemmäs 70 merimetsoa, joista n. 4/5 oli esiaikuisia ja loput aikuisia. Näissä norkoilijoissa oli kolonian tulevien vuosien kasvupotentiaali. Pesimäkauden alussa keväällä 2020 lepäilijöiden määrä nousi parhaimmillaan huhtikuun lopulla noin sataan, josta noin puolet oli aikuisia. Keväällä 2021 määrä puolittui viiteenkymmeneen. Näistä oli esiaikuisia aiempia keväitä vähemmän, kun taas aikuisten osuus oli n. 2/3.

Vuosi 2020 oli Klobbenin yhdyskunnan toinen vuosi ja silloin 25 merimetsoparia aloitti haudonnan. Pesistä 8 oli lounaisreunan tervalepissä ja 17 itäreunan tervalepissä. Haudonta alkoi huhtikuun kolmannella viikon tienoilla. 20.4. havaitsin 20 asuttua pesää, joista seitsemässä oli lintu makuulla, 23.4. näkyi 25 asuttua pesää, joissa 16:ssa oltiin makuulla. Ensimmäinen poikue (2 poikasta) ilmaantui näkyviin 29.5.

Pesiä hylättiin haudonta-aikana ja ainakin osasta pesiä saareen pesimään asettunut merikotka söi munat. Asuttuja pesiä näkyi 4.5. - 6.5. 23, 7.5. 20, 14.5. 18, 18.5. - 21.5. 16, 26.5. - 10.6 15 ja 14.6 alkaen 14, joista kaikki tuottivat poikasia.

Poikasia näkyi pesissä seuraavasti (kaikkia poikasia ei eteen kasvaneen lehvästön vuoksi aina erottanut): 29.5 2 (1 poikue), 1.6. 3 (3 poikuetta), 8.6. 17 (8 poikuetta), 10.6. 29 (12 poikuetta), 14.6. 30 (14 poikuetta), 22.6. 43 (14 poikuetta), 29.6. 41 (14 poikuetta), 3.7. 35 (11 poikuetta, kolmesta pesästä olivat poikaset ilmeisesti jo poistuneet) ja 13.7. 5 (3 poikuetta; lisäksi oksilla 8 isoa ja lähes nuoruusikäistä poikasta ja uimassa 22 nuorta (yht. 35 poikasta). Poikasia oli pesää kohden keskimäärin 3 (22.6. 3,1 ja 23.6. 3,2 poikasta).

Merikotkat ovat verottaneet vähemmän Klobbenin merimetsoja kuin alkuun epäiltiin. Munia on syöty yhtenä vuonna ja yhden nuoren linnun on nähty jääneen merikotkan saaliiksi: vanha merikotka söi 9.7.2020 Klobbenin kalliolla nuorta merimetsoa, jonka toinen vanhoista linnuista oli ilmeisesti ottanut pesästä (Eero Haapanen).

Harmaahaikara

Harmaahaikarat asuttivat kaikkiaan 45 pesää (v. 2013 22, v. 2014 26, v. 2015 35, v. 2016 37, v. 2017 38, v. 2018 40, v. 2019 44 ja v. 2020 52). Pesät sijaitsivat Klobbenilla.

Pesiä varattiin seuraavassa aikataulussa: 26.3. kahdeksassa pesässä 18 jp (1 tai 2 yksilöä), 27.3. 18:ssa 20 jp (16 x 1, 2 x 2), 29:ssä 39 jp (19 x 1, 10 x 2), 29.3. 23:ssa 26 jp (20 x 1, 3 x 2), 30.3. 28:ssa pesässä 34 (pesissä 16 x 1 ja 6 x 2 yksilöä (oksien kantoa pesiin, yksi haikara makuulla (varatuista pesistä 22 saaren N-puoliskolla ja 6 S-puoliskolla)), 31.3. 32:ssa pesässä 44 jp (22 x 1 ja 10 x 2 (saaren N-osassa varattu 19 pesää

ja S-osassa 13)), 2.4. 29:ssä pesässä 37 jp (21 x 1 ja 8 x 2 (yksi makuulla, N-osassa saarta 23 pesää varattu ja S-osassa 6)), 6.4. 31:ssä 35 jp (28 x 1 ja 3 x 2 ((saaren N-osassa 28:ssa pesässä ja S-osassa kolmessa, kolme makuulla)), 8.4. 46:ssa 57 yksilöä (makuulla/hautomassa 7), 9.4. 43:ssa pesässä 55 (makuulla/hautomassa 23), 14.4. 47:ssä pesässä 60 (makuulla/hautomassa 16), 16.4. 41:ssä pesässä 48 (makuulla/hautomassa 24), 19.4. 45:ssä pesässä 47 (makuulla/hautomassa 24, pesistä 34 saaren N-osassa ja 11 S-osassa). 22.4. 33:ssa 36 (34 +2kv, 1 2kv, 1) ja 26.4. 38:ssa pesässä 41 (40 +2kv, 1 2kv (makuulla/hautomassa näkyvissä 19).

Huhtikuun lopulla uusi lehvästö alkoi peittää pesiä taakseen. Tämän vuoksi hautovia emoja oli vaikea nähdä ja pesän toteaminen asutuksi vaikeutui. Puolisoista toinen ei useinkaan ollut pesällä, vaan hakemassa uusia oksia pesään tai ruokailemassa.

Emojen käyttäytymisen perusteella ensimmäisiä poikasia oli pesissä 12.5. Useat emot järjestelivät tai näyttivät ruokkivan poikasia pesäkorin pohjalle. Näiden varhaisimpien poikueiden haudonta oli alkanut huhtikuun ensimmäisen viikon aikoihin. Vasta 24.5. näkyi ensimmäinen poikanen (n. kahden viikon ikäinen). Siitä lähtien poikasia ilmaantui seuraavasti: 28.5 3 n. kahden viikon ikäistä (1 +2), 2.6. 11 (kuusi poikuetta, joissa 1 x 1 ja 5 x 2 poikasta (7 keskikoista ja 4 isoa)), 8.6. 12 (kuusi poikuetta, 1 x 1, 4 x 2 ja 1 x 3 poikasta (keskikokoisia 2, isoja 10)), 14.6. 9 (lehvästön lomasta oli näkyvillä enää 7 pesää, joissa neljä poikuetta, 3 x 2 ja 1 x 3 poikasta (keskikokoisia 6, isoja 3), 23.6. näkyi ensimmäiset 10 nuorta oksilla, pesissä 14 poikasta (seitsemässä pesässä seitsemän poikuetta, 1 x 1, 5 x 2 ja 1 x 3 poikasta), 28.6. 54 nuorta (joista Klobbenilla 27 (pesissä 8, oksilla 19) ja hoitoniittyjen vesirajaan siirtyneinä 27), pesissä vielä 7 poikasta (kolme poikuetta, 2 x 2, 1 x 3 poikasta (2 keskikokoista ja 5 isoa), 1.7. 70 nuorta (oksilla 16, hoitoniittyjen vesirajassa 54), pesissä 3 poikasta (kaksi poikuetta, 1 ja 2 (isoja)). Vielä 19.7. pesissä 7 isoa pesäpoikasta (kolme poikuetta (2, 2 ja 3), 26.7. 5 isoa pesäpoikasta (kaksi poikuetta (2, 3)) ja 4.8. 4 isoa pesäpoikasta (kaksi poikuetta (1, 3) ja nämä jo lähes nuoria), 7.8. näkyi yhdessä pesässä yksi nuori ja 16.8. yhdessä pesässä 3 nuorta.

Vuonna 2015 ensimmäiset poikaset näkyivät 12.5., v. 2016 10.5., v. 2017 17.5. (poikaset olivat tällöin jo yli viikon ikäisiä), v. 2018 7.5., v. 2019 7.5. ja v. 2020 14.5. (Pornaistenniemen takalampare, Klobbenilla 18.5.)

Pesissä varttui tänä vuonna keskimäärin 1,7 poikasta/asuttu pesä (77/45) (1. heinäkuuta havaittujen nuorten lintujen ja heinäkuussa vielä pesissä olleiden poikasten määrän perusteella). Aiempina vuosina on poikasia ollut asuttua pesää kohden seuraavasti: v. 2013 69/22 = 3,1 (Eero Haapanen) vain tuona vuonna on kaikkien pesien poikaset saatu laskettua), v. 2014 60/26 = 2,3, v. 2015 73/35 = 2,1, v. 2016 59/37 = 1,6, v. 2017 83/38 = 2,1, v. 2018 81/40 = 2,0, v. 2019 78/44 = 1,8. ja v. 2020 55/43 = 1,3 (vain Klobbenin pesät).

Koska lehvästö peitti pesäpoikasaikaan suurimman osan pesistä, jäi pesäpoikasaikaisen poikuekoon selvittäminen vain muutaman pesän varaan. Enimmillään pesiä oli poikasineen näkyvissä 23.6., jolloin 14

poikasta huojui seitsemässä pesässä ($14/7 = 2,0$ poikasta/pesä). Tilanne oli sama v. 2020, jolloin haikarat rakensivat joukoittain pesiä saaren pohjoisosan tuomien tiheikköihin.

Vuosina 2013 – 2020 näkyi poikasia pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$, v. 2014 $47/18 = 2,6$ (hav. päivä 18.6), v. 2015 $52/19 = 2,7$ (10.6), v. 2016 $32/14 = 2,3$ (28.6), v. 2017 $83/29 = 2,9$ (15.6), v. 2018 $81/26 = 3,1$ (26.6), v. 2019 $78/25 = 3,1$ (14.6.) ja v. 2020 $37/13 = 2,8$ (10.6.).

Kolonian kasvettua on asuttujen pesien tai poikasten määrän arvioiminen vaikeutunut, sillä uudet pesät peittävät vanhoja pesiä taakseen. Lisäksi pesiä on rakennettu aiempaa suojaisempiin paikkoihin.

Laskin Mölylän kalliolta ennen lehvästön puhkeamista yhteensä 81 käytössä olevaa tai tyhjää pesää Klobbenilla. Pesistä 59 oli käytössä (45 oli harmaahaikaroiden ja 14 merimetsojen asuttamia). Vuonna 2020 saarella oli yhteensä 64 pesää näkyvissä ja näistä 62 käytössä (merikotkalla 1, merimetsoilla 18 ja harmaahaikaroilla 43 (tilanne 14.5.)). Ennen v. 2019 pesimäkauden alkua Klobbenilla oli 55 pesää (v. 2016 – 2017 49) (Eero Haapanen), joista muutama oli kuitenkin huonossa kunnossa.

Pesimäkauden alkuvaiheessa muutamia harmaahaikaroita oleili Pornaistenniemen takalampareen viimevuotisilla pesäpaikoilla, esim. 29.4. 5 (4 jp, 1 2kv) haikaraa, joilla soidinkäyttäytymistä viidessä pesässä (pään ja kaulan kurottelua pystyasennossa). Oksia tai risuja ei kuitenkaan tuotu pesiin. 7.5. oli viidellä pesällä soidinelehtimässä 5 (2 jp, 3 2kv), 17.5. kolmella pesällä 3, joista yksi toi korsiä. Arvioin tuolloin, että asuttuja pesiä olisi ehkä 3 – 5. 24.5. näin pesillä vielä 2 (1 jp, 1 +1kv) haikaraa, mutta tämän jälkeen ei mikään viitannut pesintään.

Vuoden 2020 asutuista pesistä 43 oli Klobbenilla ja Pornaistenniemen takalampareella sekä etu- ja takalampareen välisen kanavan ruoikossa ainakin 9. Harmaahaikara pesi tuolloin ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella ruoikossa.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä onnistui hyvin verrattuna siihen, miten heikosti sinisorsan pesinnät

Vanhankaupunginlahdella useimmiten sujuvat (v. 2016 – v. 2018 erityisesti). Sinisorsan poikastuotto oli korkea myös valtakunnallisissa poikuelaskennoissa ja kasvoi 16 % viime vuodesta (Luonnonvarakeskus 2021).

Havaitsin poikuelaskennoissa (23.6., 3.7. ja 13.7.) eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita kaikkiaan 19 (v. 2013 10, v. 2014 15, v. 2015 21, v. 2016 13, v. 2017 5, v. 2018 9, v. 2019 23, v. 2020 16). Parimäärään suhteutettuna tämä tarkoitti, että 21 % pareista onnistui tuottamaan poikueen, joka poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (poikueita $19/90 = 0,21$, kun täydellinen onnistuminen olisi 1,0).

Vastaavasti v. 2013 $10/61 = 0,16$, v. 2014 $15/123 = 0,12$, v. 2015 $21/110 = 0,19$, v. 2016 $13/135 = 0,09$, v. 2017 $5/135 = 0,04$, v. 2018 $9/98 = 0,09$, v. 2019 $23/113 = 0,20$ ja v. 2020 $16/85 = 0,18$.

Varttuneita eli n. neljän viikon ikään hengissä säilyneitä poikueita näin 12 (v. 2013 6, v. 2014 7, v. 2015 11, v. 2016 8, v. 2017 4, v. 2018 6, v. 2019 15 ja v. 2020 8). Näin ollen n. 13 % pareista sai kasvatettua poikueensa turvalliseen ikään ($12/90 = 0,13$). Parhaimpina vuosina 13 % pareista on v. 2013 – 2021 aineistossa saanut kasvatettua poikueensa sen verran vanhoiksi, että selviytymismahdollisuudet ovat hyvät (v. 2013 ($8/61 = 0,13$) ja v. 2019 ($15/113 = 0,13$)). Vuonna 2014 osuus oli 6 % ($7/123 = 0,06$), v. 2015 10 % ($11/110 = 0,10$), v. 2016 5 % ($8/135 = 0,05$), v. 2017 3 % ($4/118 = 0,03$), v. 2018 6 % ($6/98 = 0,06$) ja v. 2020 9 % ($8/85 = 0,09$). Huomattavaa on, että hyvinäkin vuosina vain hieman yli kymmenesosa pareista on onnistunut tuottamaan todennäköisesti nuoruusiän saavuttavia poikasia.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 4,7. Vuosina 2013 – v. 2019 poikueiden keskikoko on vaihdellut 3,5 ja 5,3 poikasen välillä (v. 2013 3,5, v. 2014 5,2, v. 2015 4,6, v. 2016 5,3, v. 2017 4,4, v. 2018 3,6, v. 2019 4,4 ja v. 2020 4,4). Suurimmassa poikueessa oli tänä vuonna 8 poikasta. Edellisistä kahdeksasta vuodesta on neljänä vuonna ollut isoimmissa poikueissa 10 poikasta (v. 2014, v. 2015, v. 2018 ja v. 2019), kerran 9, kerran 8 ja kahdesti 7.

Poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden ja poikasten yhteenlasketussa määrässä on suuria vuosittaisia eroja. Tänä vuonna havaitsin 33 poikuetta ja 153 poikasta, joka olikin lähivuosien suurin poikasmäärä. Vähiten olen havainnut poikueita ja poikasia v. 2017 (8 poikuetta, 34 poikasta) ja eniten v. 2019 (36 poikuetta (suurin poikuemäärä), 147 poikasta). Vuosi 2017 osoittautui huonoksi ja v. 2019 hyväksi pesimävuodeksi. Suuri poikuemäärä ei itsessään merkitse hyvää pesimävuotta, vaan menestys tulee tietenkin suhteuttaa pesivien parien määrään, ja parien määrä voi vaihdella sinisorsalla perättäisinä vuosina suuresti. Esimerkiksi v. 2013 näkyi poikueita vähän, mutta pesintä onnistui kohtuullisesti, sillä tuolloin oli myös pesiviä pareja niukasti (v. 2013 (16 poikuetta, 52 poikasta), v. 2014 (24 poikuetta, 117 poikasta), v. 2015 (33 poikuetta, 141 poikasta), v. 2016 (15 poikuetta, 78 poikasta), v. 2018 (11 poikuetta, 43 poikasta) ja v. 2020 (23 poikuetta, 97 poikasta).

Varttuneiden poikueiden keskikoko oli 4,3 ($52/12$) eli hieman alempi kuin kaikkien eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko (4,7). Neljänä vuonna yhdeksästä varttuneiden poikueiden keskikoko on ollut hieman pienempi kuin eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko ja viitenä vuonna hieman suurempi (v. 2013 ($3,7/3,5$), v. 2014 ($4,9/5,2$), v. 2015 ($5,0/4,6$), v. 2016 ($5,8/5,3$), v. 2017 ($5,0/4,4$), v. 2018 ($3,2/3,6$), v. 2019 ($4,8/4,4$) ja v. 2020 $3,9/4,4$).

Poikasmäärä laskee tyypillisesti pesimäkauden edetessä. Ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 28.5. – 22.6., havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,9 poikasta (295 poikasta/50 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaittujen poikueiden keskikoko oli 4,6. Vastaavasti v. 2020 aikavälillä 14.5. - 22.6. oli

poikueissa 5,1 poikasta (132 poikasta/26 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden keskokoko oli 4,4. Vuonna 2019 aikavälillä 15.5. – 17.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,4 poikasta (235 poikasta/44 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,1. Vuonna 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (22.5 – 14.6) keskimäärin 6,2 poikasta (364 poikasta/ 59 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 3,8, v. 2017 (17.5 – 19.6) keskimäärin 4,7 poikasta/poikue (141 poikasta/ 30 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,3 sekä v. 2016 (16.5 – 17.6) keskimäärin 6,5 poikasta /poikue (315 poikasta/ 48 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 5,2. Osa havainnoista saattaa koskea samoja poikueita.

Vuosien 2016 – v. 2021 huonoimpana pesimävuonna v. 2017, poikueissa oli vähän poikasia jo ennen poikuelaskentoja, ja vähemmän kuin jakson muina vuosina. Varsinaisissa poikuelaskennoissa eroa muihin vuosiin ei enää näkynyt: v. 2016 (ennen poikuelaskentoja 6,5/poikuelaskennat 5,3), v. 2017 (4,7/4,3), v. 2018 (6,2/3,8), 2019 (5,4/4,1) ja v. 2020 (5,1/4,4). Huomattavinta poikueen keskimääräisen poikasmäärän pudotus oli v. 2018.

Poikueista suurin osa kuoriutuu toukokuun jälkimmäisellä puoliskolla. Vuonna 2020 ajanjaksolla 14.5. – 29.5. oli poikasista 82 % (62/76) alle viikon ikäisiä ja 4.6. – 22.6. enää 16 % (9/56). Vastaavasti v. 2019 ajanjaksolla 15.5. – 31.5. oli poikasista 64 % (45/70) alle viikon ikäisiä ja 1.6. – 17.6 enää 29 % (49/170). Vuonna 2017 oli 17.5 – 31.5 havaituista poikasista 81 % (44/54) oli alle viikon ikäisiä, mutta 3.6 – 19.6 vain 29 % (25/87). Tänä vuonna poikueet kuoriutuivat sangen myöhään. Havaitsin ensimmäiset neljä vähän yli viikon ikäistä poikuetta vasta 28.5.

Isoja, yli kymmenen pienen poikasen poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa enää vähän, sillä poikasten hävikki on heti yleisimmän kuoriutumisanjakson jälkeen suuri. Tämä ilmenee havaittujen poikueiden poikasmäärän nopeana pienentymisenä kesäkuun kuluessa.

Poikasten määrä vähenee toukokuun poikueista kohti juhannusta eli jo ennen varsinaisten poikuelaskentojen alkua: v. 2020 ajanjaksolla 14.5. – 29.5, keskimääräinen poikuekoko oli 5,4 (76 poikasta/14 poikuetta) ja 4.6. – 22.6. 4,7 (56 poikasta/12 poikuetta). Vuonna 2019 poikuekoon pienentyminen oli vähäisempää: aikavälillä 15.5. – 31.5. keskimääräinen poikuekoko oli 5,8 (70 poikasta/14 poikuetta) ja 1.6. – 17.6. 5,5 (165 poikasta/30 poikuetta). Tilanne oli toinen v. 2018, jolloin toukokuun lopun (22.5. – 1.6.) poikueissa oli keskimäärin 6,9 poikasta (187 poikasta/27 poikuetta), kun taas kesäkuun alkupuolen (8.6. – 14.6.) poikueissa enää 5,5 poikasta (177 poikasta/ 32 poikuetta). Samoin kävi v. 2017, kun 17.5. – 31.5. poikueissa oli vielä keskimäärin 6,0 poikasta (54 poikasta/9 poikuetta), mutta 3.6. – 19.6. enää 4,1 (87 poikasta/21 poikuetta) – kesäkuun alku oli tavallista kylmempi ja sateisempi. Poikuekoon pienentyminen näkyi myös v. 2016, jolloin 16.5. – 30.5. tavatuissa poikueissa oli keskimäärin 7,8 poikasta (203 poikasta/26 poikuetta), mutta 1.6 – 17.6 enää 5,1 (112 poikasta/22 poikuetta). Tänä vuonna poikueita ilmaantui vesille liian vähän ennen kesäkuun alkua, jotta samanlainen vertailu olisi edes lähellä luotettavaa:

28.5. – 1.6. oli keskimääräinen poikuekoko 5,8 (29 poikasta/5 poikuetta) ja 2.6. – 22.6. 6,4 (185 poikasta/29 poikuetta).

Vuosien 2013 – v. 2021 aineistossa ennen poikuelaskentoja havaittujen poikueiden koko pienenee toukokuun poikueista kesäkuun poikueisiin seuraavasti: 14.5. – 1.6. poikueissa keskimäärin 6,1 poikasta (619 poikasta/102 poikuetta) ja 2.6. – 22.6. 4,5 poikasta (782/174). Kaikkien ennen poikuelaskentoja havaittujen poikueiden keskikoko on 5,1 (1401/276).

Pesimäkauden edistyessä kohti keskikesää on poikuekoko joinain vuosina edelleen laskenut, mutta aina ei näin ole käynyt. Vuosina 2016 – 2020 ovat poikuekoot olleet seuraavanlaiset: (poikuekoot kolmelta ajanjaksolta: n. 15.5. – 31.5., n. 1.6. – 15.6. ja n. 20.6. – 14.7.): v. 2016: 7,8 (n = 26), 5,1 (n = 22) ja 5,2 (n = 13), v. 2017: 6,0 (n = 9), 4,1 (n = 21) ja 4,3 (n = 8), v. 2018: 6,9 (n = 27), 5,5 (n = 32) ja 3,8 (n = 11), v. 2019: 5,8 (n = 12), 5,3 (n = 32) ja 4,1 (n = 36), v. 2020: 5,4 (n = 14), 4,7 (n = 12) ja 4,2 (n = 23). Vuosina 2016 ja 2017 ei poikuekoko pienentynyt kesäkuun alkupuolen kokoluokasta keskikesää lähestyttäessä. Sen sijaan v. 2018 ja v. 2019 on poikueiden koossa havaittavissa vähenemistä. Koska suurin osa keskikesän poikueista on jo useamman viikon ikäisiä, täytyy poikasmäärän vähentymisen johtua poikasten kuolleisuudesta, ei esimerkiksi samaan aikaan ilmaantuvista uusintapesyeistä, joissa on useimmiten vähemmän poikasia kuin kevään poikueissa. Aineiston osittainen pienuus on kuitenkin otettava huomioon.

Ajanjakson 28.5. – 22.6. poikueista havaitsin eniten eri poikueiksi tulkittuja poikueita Purolahdella (7). Useita poikueita näkyi myös mm. Saunalahdella (5), Verkatehtaanpuiston – Vanhankaupunginkosken alueella (4), Etu-Viikin peltojen lantalan altaalla (4) ja Viikin vanhan puhdistamon altaalla (3).

Vuonna 2020 ylivoimaisesti eniten poikuehavaintoja tuli Purolahdelta – Purolahden hoitoniityltä, missä näkyi 30 % kaikista poikueista (11/37). Paikka oli sinisorsapoikueiden suosima myös v. 2017 (17 %) ja v. 2019 (18 %). Myös Saunalahdelta on kertynyt runsaasti poikuehavaintoja: v. 2017 32 % ja v. 2019 18 % kaikista poikueista ruokaili siellä.

Vuonna 2020 havaitsin kaikista ajanjakson 14.5. – 13.7. eri poikueiksi tulkitsemistani poikueista (37 poikuetta) hieman yli puolet (59 %) lahden itä- ja pohjoisosassa (Saunalahti – Fastholma – Purolahti – Hakalanlahti – Keinumäki), yhteensä 22 poikuetta. Lahden länsiosassa (Viikin puhdistamo – Pornaistenniemi – Arabianranta – Kyläsaari – Kivinokan länsikärki) poikueita näkyi 15. Vuonna 2019 jakauma oli samanlainen, sillä ajanjaksolla 7.5. – 14.7. poikueista 64 % näkyi itä- ja pohjoisosassa. Vuonna 2018 tilanne oli päinvastainen, sillä kaikista poikueista (39) enemmistön (64 %) havaitsin länsipuolella.

Sinisorsapoikueet näyttävät tulevan havaituksi melko tasaisella todennäköisyydellä eri puolilla Vanhankaupunginlahtea, niin kaupunkimaisemmalla länsipuolella kuin rakentamattomalla itäpuolella. Ruoikkoisilla lahdelmilla ja katveisilla lamparealueilla poikueita jää todennäköisimmin havaitsematta.

Sinisorsapoikueita on varmasti liikkunut Vanhankaupunginlahdella hieman enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan, sillä poikueita uiskentelee havainnoitsijalle helposti hallittavien ruoikon reunojen ja hoitoniittyjen avoimen vesirajan lisäksi ruoikon sokkeloissa, minne kiikarilla tai kaukoputkella ei yllä. Osa poikueista saattaa hieman vartuttuaan myös poistua emon perässä lahdelta. Toisaalta havainnointipaikat kattavat suurimman osan poikueiden todennäköisistä ruokailupaikoista. Havaitsematta jäävien poikueiden osuuden selvittäminen vaatisi muita menetelmiä kuin tähystyspaikoilta tarkkailu. Kamerakopteri mahdollistaisi lamparealueiden tarkkailun, mutta poikueet todennäköisesti myös pelkäävät kopteria ja suojautuvat ruoikon kätköihin. Joka tapauksessa vuodesta toiseen samoilla menetelmillä ja samalla teholla toistuva havainnointi paljastaa vuosien väliset vaihtelut sinisorsan pesinnän onnistumisessa.

Pesintä voi epäonnistua niin muninta- kuin poikasvaiheessa. Rantametsissä liikkuva ulkoilija tai vapaana juokseva koira on iso uhka haudontavaiheessa. Hautova naaras voi pelästyä pesältään, jolloin munat jäävät alttiiksi esimerkiksi varislinnuille. Vesilintujen poikastuoton on todettu parantuneen Vanhankaupunginlahdella niinä vuosina, kun vierasperäisiä pienpetoja (minkki ja supikoira) on poistettu tavallista tehokkaammin. Myös ravintopula poikasaikana, eli hyönteisten ja muiden pienten selkärangattomien väheneminen rehevöitymisen, särkikalojen aiheuttaman ravintokilpailun ja joinakin vuosina kylmien säiden myötä, lisää erityisesti pienten poikasten kuolleisuutta.

Haapanan eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikasia näkyi poikuelaskennoissa yhteensä 21 seitsemässä eri poikueessa. Keskimääräinen poikuekoko oli 3,0. Vuonna 2015 näin 19 poikasta neljässä (keskimääräinen poikuekoko 4,8), v. 2016 11 myös neljässä poikueessa (2,8), v. 2017 19 viidessä poikueessa (3,8), v. 2018 8 poikasta kolmessa poikueessa (2,7), v. 2019 27 poikasta neljässä eri poikueessa (6,8) ja v. 2020 17 viidessä eri poikueessa (3,4).

Pareista 41 % (7/17) tuotti poikueen, joka poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (vastaavasti v. 2015 23 %, v. 2016 11 %, v. 2017 19 %, v. 2018 16 %, v. 2019 25 % ja v. 2020 19 % (5/26 = 0,19)). Varttuneita poikueita näin 3, joten pareista 18 % (3/17) sai poikueen selviämään vähintään neljän viikon ikään. Vuonna 2018 vastaava osuus oli 10 %, v. 2019 13 % ja v. 2020 8 %. Haapanan poikastuotto on Vanhankaupunginlahdella siis samaa suuruusluokkaa kuin sinisorsalla.

Yhdessä poikuelaskentoja edeltävien laskentojen kanssa näin kuitenkin kaikkiaan 47 poikasta kahdessatoista poikueessa. Kaikkien havaintojen perusteella keskimääräinen poikuekoko olisi $47/12 = 3,9$ ja pareista olisi onnistunut 70 % ($12/17 = 0,7$) tuottamaan poikueen. Varttuneita poikueita näin koko pesimäkauden ajalla 9 ja varttuneita poikasia 34. Näiden havaintojen pohjalta varttuneiden poikueiden keskikoko olisi 3,7 (34/9). Kaikkien laskentojen havaintojen perusteella 53 % (9/17) sai poikueen selviämään turvalliseen, n. neljän viikon ikään, mikä on huomattavan hyvä tulos.

Poikueista kolme näkyi Saunalahdella, kaksi puhdistamon altaalla, kaksi Kyläsaarella, kaksi Hakalanlahdella ja yksi Purolahdella, Arabianrannassa (Kumpulanpuron lampi) ja Ryönalahdella. Ensimmäinen poikueen havaitsin 21.6. puhdistamon altaalla (10 pull, vastakuoriutuneita) ja myöhäisimpään kuoriutuneen poikueen 26.7. Saunalahdella (2 pull, n. kahden viikon ikäisiä (kuoriutuminen n. 14.7.)).

Tavipoikueita en havainnut yhtään, mikä on poikkeus v. 2013 – v. 2021 vertailujaksossa. Vuonna 2015 havaitsin kolme poikuetta ja 13 poikasta (1, 4 ja 8), v. 2016 yhden poikueen (6 poikasta), v. 2017 niin ikään yhden poikueen (5 poikasta), v. 2018 kaksi poikuetta ja 8 poikasta (3 ja 5) ja v. 2019 neljä poikuetta ja yhteensä 28 poikasta (6, 7, 7 ja 8). Vuonna 2020 havaitsin neljä, ja niissä oli yhteensä 13 poikasta (1, 1, 4 ja 7).

Parimäärään suhteutettuna v. 2015 17 % pareista ($3/18 = 0,17$) tuotti poikueen vesille, v. 2016 8 % ($1/12 = 0,08$), v. 2017 8 % ($1/12 = 0,08$), v. 2018 15 % ($2/13 = 0,15$), v. 2019 20 % ($4/20$) ja v. 2020 25 % ($4/16$).

Harmaasorsapoikueita näkyi seuranta-alueella kuusi. Koska alueen parimäärä oli neljä, poikueita täytyi saapua lahdelle lähivesiltä.

Poikueita näkyi Hakalanlahdella (2), Saunalahdella (2) ja Pornaistenniemen etulampareella (2). Ensimmäiset havainnot tehtiin näistä poikueista seuraavasti: 27.6. Hakalanlahdella 10 pull (vastakuoriutuneita), 3.7. Saunalahdella 7 pull (vastakuoriutuneita), 26.7. Hakalanlahdella 9 pull (n. neljän viikon ikäisiä), Pornaistenniemen etulampareella 6 pull (n. neljän viikon ikäisiä) ja 3 pull (n. viikon ikäisiä) sekä 9.8. Saunalahdella 10 pull (n. viiden viikon ikäisiä). Keskimääräinen poikuekoko oli 7,5 (45/6). Pesintä onnistui erinomaisesti, ylittihän poikuemääräkin parimäärän (!).

Seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä havaitsin kaksi poikuetta: Varjosaaren vesillä 3.7. 8 pull (n. kolmen viikon ikäisiä) ja Leposaaren edustalla 13.7. 1 pull (n. kolmen viikon ikäinen).

Vuosina 2014 – 2020 havaittiin Vanhankaupunginlahdella yhteensä yksitoista poikuetta (v. 2013 ei nähty yhtään). Vuonna 2014 havaittiin kaksi poikuetta: 6 poikasta Hakalanlahdella (8.7.) ja 6 poikasta Saunalahdella (18.7.), v. 2015 kaksi poikuetta (1 ja 8 poikasta) 28.6. alkaen Pornaistenniemen etulampareella, v. 2016 samaisella lampareella 8 poikasta (15.6.) ja samalla paikalla myös vuoden 2017 ainoa poikue: 4 poikasta (15.8.). Vuonna 2018 näkyi kolme poikuetta (1, 2 ja 2 poikasta), joista 1 noin kahden viikon ikäinen poikanen (26.6.) Saunalahdella, 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta (16.7.) Pornaistenniemen etulampareella ja 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta (21.7.) Kivinokan länsikärjessä. Vuonna 2019 ui Saunalahden pohjukassa emon perässä 10 vastakuoriutunutta untuvikkoa 4.7. ja v. 2020 ui

Hakalanlahdella yksinäinen, yli kahden, mutta alle kolmen viikon ikäinen poikanen (13.7.). Samana kesänä kuljetti Leposaaren edustalla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, harmaasorsaemo vastakuoriutunutta 11 poikasen poikuetta (23.6.).

Vuosien 2014 – 2021 poikueista (18) varhaisimmat ovat kuoriutuneet kesäkuun toisella viikolla ja myöhäisimmät heinäkuun alkupäivinä.

Lapasorsapoikueita näkyi kaksi: Saunalahdella 26.7 1 pull (n. viiden viikon ikäinen (sama yksilö myös 2.8.)) ja Purolahti 7.8. 2 pull (n. viiden viikon ikäinen). Purolahdella 4.8. näkyi myös 2 nuorta, mutta nämä olivat saattaneet lentää lahdelle muualta. Näin ollen ainakin kaksi paria eli 33 % ($2/6 = 0,33$) sai poikueen vesille ja molemmat myös vähintään yhden poikasen kasvatettua turvalliseen ikään. Varttuneita poikueita oli siis 2 oli varttuneita poikasia 3, joten varttuneiden poikueiden keskikoko oli 1,5 ($3/2$).

Lapasorsapoikueita on v. 2013 – 2020 näkynyt vain kerran: v. 2015, jolloin tulvaniityllä ruokaili 10.7. alkaen emojensa mukana 2 poikuetta ja yhteensä 15 muutaman vuorokauden ikäistä poikasta (9 pull ja 6 pull).

Telkkien poikastuotto oli ajanjakson v. 2013 – v. 2021 poikuelaskennoissa heikoimmasta päästä.

Parhaimpana erottuu v. 2013, jolloin 29 % pareista ($10/34 = 0,29$) sai kasvatettua poikasiaan varttuneeseen ikään. Huonoimmat vuodet ovat olleet v. 2018 ja v. 2021: molempina vuosina 31 pesintää tuotti 2 varttunutta poikuetta ($2/31 = 0,06$) eli 6 % pesinnöistä. Useimpina vuosina poikastuotto on ollut lähellä 10 %. Esimerkiksi v. 2014 – v. 2016 ja v. 2020 (v. 2014 3 ($3/37 = 0,08$), v. 2015 4 ($4/38 = 0,10$), v. 2016 5 ($5/44 = 0,11$) ja v. 2020 4 ($4/32 = 0,13$) varttunutta poikuetta. Keskimääräistä parempia vuosia ovat olleet v. 2019, jolloin 27 pesintää tuotti 5 varttunutta poikuetta ($5/27 = 0,18$) ja v. 2017, jolloin 36 pesintää tuotti 6 varttunutta poikuetta ($6/36 = 0,17$). Varttuneiden poikueiden keskikoko oli tänä vuonna 6,0 poikasta, mikä oli parhaimmasta päästä (v. 2013 2,1, v. 2014 6,0, v. 2015 2,5, v. 2016 5,0, v. 2017 3,2, v. 2018 3,5, v. 2019 3,4 poikasta ja v. 2020 2,3 poikasta).

Poikastuotto näyttäytyy suurempana, kun huomioon otetaan kaikki seurantalaskennoissa ja yksittäisillä, alueen eri osiin jo ennen poikuelaskentoja kohdistuneilla retkillä havaitut poikueet. Eri poikueiksi tulkittuja poikueita näkyi tällä pesimäkaudella yhteensä 9 ja poikasia 78 (korkeintaan viikon ikäiset poikueet). Pesinnän onnistuminen eli kuoriutuneiden poikueiden määrä suhteessa parimäärään oli poikuelaskentojen perusteella $6/31 = 0,19$, kun taas kaikkien havaintojen perusteella $9/31 = 0,31$. Poikastuottoa eli varttuneiden poikueiden osuutta eivät nämä havainnot muuta.

Vuosien välistä pesinnän onnistumista ja poikastuottoa seurataan vuodesta toiseen samana ajankohtana toistettujen poikuelaskentojen (10 päivän välein toistetut laskennat) tulosten perusteella. Satunnaistekijät,

kuten sää tai poikueen piilottelu laskijan tullessa paikalle, voivat heikentää tuloksen totuudenmukaisuutta. Laskentojen ulkopuolisen havainnoinnin määrä voi vaihdella eri vuosina, mikä taas vähentää tulosten vertailukelpoisuutta vuosien välillä. Poikuelaskentojen ja muun havainnoinnin yhdistelmä vie ainakin yksittäisten vuosien tasolla lopputulosta kuitenkin lähemmäs oikeaa.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli poikuelaskennoissa 6,5 (39/6), kun taas kaikkien laskentojen perusteella keskimääräinen poikuekoko oli 9,0 (81/9). Isoimmassa poikueessa ui 16 untuvikkoa (2.6. Pornaistenniemen etulampare). Poikuekoon lasku on suoraa seurausta poikasten kuolleisuudesta pian kuoriutumisvaiheen jälkeen. Vuonna 2019 ja v. 2020 kaikki poikuelaskennoissa havaitut poikueet olivat vähintään n. neljän viikon ikäisiä, mutta tänä vuonna oli poikueista kolme (7, 7 ja 8) korkeintaan vähän yli viikon ikäisiä. Haudonta näyttää alkaneen useissa pesissä tavallista myöhempään, kuten sinisorsilla tänä vuonna, tai sitten poikueet olivat uusintapesyeistä.

Vuonna 2020, ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 12.5. – 18.6., havaitsin 9 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 55 poikasta (6,1 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (23.6., 3.7. ja 13.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2019 havaitsin ennen poikuelaskentoja (17.5. – 19.6.) 10 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 75 poikasta (7,5 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) näkyi enää 17 poikasta viidessä poikueessa (3,4 poikasta/poikue). Jo tämän perusteella huomataan, että poikuekoot vähintään puolittuvat kuoriutumisen jälkeisinä viikkoina.

Vastaavasti v. 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (25.5. - 11.6.) 13 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 67 poikasta (5,2 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (26.6., 6.7. ja 16.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2017 aikavälillä 17.5. – 19.6. näin 123 untuvikkoa eri poikueiksi tulkitsemisiani 16 poikueessa (7,7 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (21.6., 1.7. ja 11.7.) näkyi enää 42 poikasta 11 poikueessa (3,8 poikasta/poikue). Vuonna 2016 aikavälillä 16.5. – 17.6. näin 106 untuvikkoa 16 eri poikueessa (6,6 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (20.6., 30.6. ja 10.7.) näkyi enää 43 poikasta 9 poikueessa (4,8 poikasta/poikue).

Poikasten kuolleisuus on nopeinta välittömästi pesästä lähtöä seuraavan viikon aikana. Vuonna 2020 poikueen vähittäistä hupenemista saattoi seurata Purolahdella Viikinojan suulla, missä poikue väheni seuraavasti: 12.5. oli vastakuoriutuneita poikasia kaksitoista, 18.5. yhdeksän, 21.5. neljä, 26.5. kolme ja 28.5. yksi, joka kuitenkin kuin ihmeen kaupalla selvisi hengissä ainakin 10.6. saakka. Vuonna 2019 poikue kuoli kokonaisuudessaan: 20.5. oli poikasia kahdeksan, 21.5. kuusi, 23.5. viisi, 26.5. yksi ja 28.5. nolla.

Samalla paikalla oli kymmenen untuvikon poikue uhan alla tämän vuoden kesäkuun 18. päivänä. Näin Möylän kalliolta veden pinnalla pitkän selän ja tunnistin uimarin saukoksi. Saman havainnon teki myös

poikueen emo, joka ei näyttänyt tietävän, mihin ohjata poikaset. Emo kuljetti poikueen hoitoniityn rantaan, mutta ei vienyt maihin. Ehkä maissa olisi vesilinnulle toinen uhka. Emo kääntyi poikue perässään uudelleen vesille ja vei joukkueen ulommas, korsikon sekaan. Kolme päivää myöhemmin poikueessa oli yksi vähemmän, ja viikon kuluttua oli poikasista jäljellä seitsemän.

Kolmas esimerkki: vuoden 2017 poikasten kuoriutumisia seuraavana kahtena viikkona (17.5 – 31.5) poikueissa oli noin yhdeksän poikasta (107 poikasta 12 poikueessa, vaihteluväli 1 – 21 (!) poikasta (todennäköisesti usea naaras muninut samaan pönttöön)), mutta kesä – heinäkuun vaihteeseen mennessä oli poikuekoko vähentynyt noin neljään. Vastaavasti v. 2016 (aikavälillä 16.5 – 30.5) poikueiden keskimääräinen koko oli yhdeksän (71 poikasta 8 poikueessa, vaihteluväli 1 – 15 poikasta), mutta poikuelaskennoissa viiden tienoilla.

Vuosien 2016 – 2021 yhdistetyssä aineistossa poikuekoko pienenee poikuelaskentoja edeltävän ajan (17.5. – 19.6.) 5,5 poikasesta (404 poikasta/73 poikuetta) poikuelaskentojen aikaiseen (20.6 – 16.7) 4,1 poikaseen (161 poikasta/39 poikuetta).

Satunnaisia luonnonkoloissa pesimisiä lukuun ottamatta Vanhankaupunginlahden telkät pesivät pöntöissä. Pönttöpesintöjen seurannalla päästäänkin lähimmäs totuutta pesinnän onnistumisen selvittämisessä. Pönttöjen tarkastuskierrosten perusteella 13 pesintää haudottiin ja niistä kuoriutui poikasia (Eero Haapanen).

Luultavasti näädän tyhjentämiä munapesiä oli kolme (17.4. mennessä). Tämän jälkeen yksi telkän munapesä tyhjeni ehkä näädän syömänä: pöntössä oli 15.5. lämmin muna, joka 30.5. oli poissa. Vuonna 2020 huhti- toukokuussa tarkastettujen pönttöjen munapesyeistä 10 hylättiin (haudonta ei alkanut). Näistä kahteen pönttöön oli munittu vain yksi muna, muut olivat täysilukuisia tai ylisuuria munapesiä.

Telkän loispesintä (usea naaras munii samaan pönttöön) näyttää keskittyvän Kuusiluotoon. Vuonna 2020 Kuusiluodossa oli seuraavia määriä eri pönttöihin hylättyjä munia: 15, 12, 14, 14, 12,13, 15, 10. Kolmea munapesyettä lukuun ottamatta kaikki hylätyt pesät olivat Kuusiluodossa. Hylätyissä pesissä haudonta ei ollut käynnistynyt. Klobbenissa hylättiin v. 2020 10 munan pesye ja Lammassaaressa sekä Leposaassa yhden munan pesyeet.

Telkän, kuten myös puolisukeltajasorsien poikasia uhkaavat vaarat niin ilmasta kuin maalta. Puhdistamon allas taitaa olla turvallisempi ympäristö telkkäpoikueille kuin lahden poukamat. Puhdistamon altaassa ei uiskentele haukia, mutta isokokoiset lokkilajit ja varikset kyllä napsivat poikasia myös näissä paikoissa. Myös ravintopula voi johtaa poikasten kuolemaan.

Kaikista poikueista havaitsin neljä Viikin vanhan puhdistamon altaassa, kaksi Pornaistenniemen etulampareella, yhden Purolahdella, yhden Hakalanlahdella ja yhden Keinumäen edustan lampareella.

Viimeisen yhdeksän vuoden aikana enemmistö nuoruusvaiheeseen selvinneistä telkänpoikasista on varttunut puhdistamon altaalla.

Tiheimmin telkkiä pesii Kuusiluodossa.

Silkkiuikkujen pesintä onnistui Vanhankaupunginlahden osin merellisissä olosuhteissa kohtuullisesti: yhdeksän paria kahdestakymmenestäyhdeksästä sai poikueen vesille, joten onnistujia oli 31 % ($9/29 = 0,31$). Vuonna 2013 pareista onnistui 29 % ($13/45$), v. 2014 28 % ($13/46$), v. 2015 27 % ($12/44$), v. 2016 57 % ($28/44$), v. 2017 vain 3 % ($2/64$), v. 2018 26 % ($12/46$), v. 2019 22 % ($10/45$) ja v. 2020 16 % ($7/45$). Vedennousulla tai korkealla aallokolla on tapana tuhota munapesyeitä, kuten v. 2017, mutta tällä pesimäkaudella täydelliseltä katastrofilta vältyttiin. Saukon läsnäolo Saunalahdella saattoi johtaa joidenkin munapesyeiden ryöväämiseen. Osa pesintää harkinneista pareista poistui ennen muninnan alkua ja mahdollisesti juuri saukon vuoksi.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 1,9 (17 poikasta/9 poikuetta) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 1,6 ($22/14$). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä neljään. Vuonna 2020 eri poikueiden keskikoko oli 2,0 ($14/7$) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 1,9 ($23/12$). Vastaavat poikuekoot olivat v. 2019 2,2 ($20/9$) ja 2,1 ($38/18$), v. 2018 1,5 ($18/12$) ja 1,4 ($25/18$).

Varttuneita yli kolmen viikon ikään selvinneitä poikueita havaitsin 2 ja niissä oli yhteensä 2 poikasta ($2/2 = 1,0$ poikasta). Vuonna 2020 varttuneita poikueita oli 5, ja niissä oli yhteensä 9 poikasta ($9/5 = 1,8$). Vuonna 2019 havaitsin 6 varttunutta poikuetta, joissa oli yhteensä 13 poikasta ($13/6 = 2,2$). Vuonna 2018 havaitsin varttuneita poikueita 7, joissa oli yhteensä 11 poikasta ($7/11 = 1,6$).

Pareista vain 7 % ($2/29 = 0,07$) näkyi turvalliseen ikään selvinnyt poikue poikuelaskennoissa. Silkkiuikkupareista osa kuljettaa poikueensa pois Vanhankaupunginlahdelta, kun poikaset ovat melko pieniä, joten lahdella kuoriutuneista poikueista selvinnee havaittua enemmän poikasia vähintään kolmen – neljän viikon ikään. Vastaavasti v. 2013 13 % ($6/45 = 0,13$) pareista onnistui tässä, v. 2014 10 % ($5/46 = 0,10$), v. 2015 2 % ($1/44 = 0,02$), v. 2016 16 % ($8/49 = 0,16$), v. 2017 3 % ($2/64 = 0,03$), v. 2018 15 % ($7/46 = 0,15$), v. 2019 13 % ($6/45 = 0,13$) ja v. 2020 11 % ($5/44 = 0,11$), joten poikastuoton vaihteluväli on ollut 0,02 ja 0,16 välillä.

Nokikanapareista 6 eli 24 % ($6/25 = 0,24$) kahdestakymmenestäviidestä parista sai poikuelaskentojen perusteella poikueen vesille, joten onnistuminen oli keskitasoa. Onnistumisprosentti on vaihdellut nokikanalla vuosien välillä melkoisesti. Vuonna 2013 emoista onnistui 43 % ($9/21 = 0,49$), v. 2014 jopa 79 % ($31/39 = 0,79$), v. 2015 29 % ($11/38 = 0,29$), v. 2016 32 % ($10/31 = 0,32$), v. 2017 0 %, v. 2018 15 % ($3/20 = 0,15$), v. 2019 69 % ($18/26 = 0,69$) ja v. 2020 26 % ($9/34 = 0,26$).

Nokikanapoikueet tulevat yleensä hyvin havaituiksi, ei vähiten lajin näkyvän reviirikäyttäytymisen kuin myös poikueiden kuuluvan kerjuuääntelyn vuoksi. Tässä suhteessa arviot pesinnän onnistumisesta ovat luotettavammalla tasolla kuin esimerkiksi piilottelevammalla sinisorsalla. Kuitenkin tänä vuonna poikueita näkyi myös poikelaskentojen ulkopuolisissa laskennoissa. Nämä mukaan lukien eri poikueiksi tulkittuja poikueita näkyi yhteensä 9 ja poikasia 30. Keskimääräinen poikuekoko olisi kaikkien havaintojen perusteella $30/9 = 3,3$ ja pareista 36 % (9/25) olisi onnistunut tuottamaan poikueen. Samoin v. 2020 havaitsin poikelaskentojen ulkopuolella kaksi poikuetta lisää, joten pesintä onnistui myös tuolloin hieman paremmin kuin poikelaskennat antoivat olettaa ($11/34 = 0,32$).

Keskimääräinen poikuekoko oli poikelaskentojen perusteella 2,5 (15/6). Vuosina, jolloin poikueita on havaittu enemmän kuin muutama, on poikuekoko vaihdellut seuraavasti: v. 2014 2,4 (34/14), v. 2015 1,4 (15/11), v. 2016 1,8 (18/10), v. 2019 2,5 (38/15) ja v. 2020 2,3 (21/9). Poikueiden poikasmäärä vaihteli tänä vuonna yhdestä kuuteen.

Varttuneita poikueita näin 4 ja niissä oli yhteensä 11 poikasta ($11/4 = 2,8$) (poikueita oli kuitenkin poikelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa yhteensä 8 ja poikasia 22 ($22/8 = 2,8$)).

Pareista 16 % ($4/25 = 0,16$) sai kasvatettua poikueensa varttuneeseen ikään (yhdessä poikelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa osuus oli kuitenkin 32 % (8/25)).

Vastaavat osuudet olivat poikelaskennoissa v. 2013 10 % ($2/21 = 0,10$), v. 2014 35 % ($14/39 = 0,35$), v. 2015 16 % ($6/38 = 0,16$), v. 2016 26 % ($8/31 = 0,26$), v. 2017 0 % (ei poikuehavaintoja edes poikelaskentojen ulkopuolella), v. 2018 5 % ($1/20 = 0,05$), v. 2019 35 % ($9/26 = 0,35$) ja v. 2020 12 % ($4/34 = 0,12$). Vuosina, jolloin kuoriutuneiden poikueiden määrä on ollut suuri, myös varttuneita poikueita on näkynyt poikelaskennoissa eniten (v. 2014, v. 2016 ja v. 2019), poikkeuksena vain v. 2013.

Nokikanan pesät ovat tukevampia ja korkeampia kuin silkkiuikun, mutta vedennousu yhdessä kovan aallokon kanssa touko-/kesäkuun vaihteessa saattaa tuhota munapesiä juuri ennen kuoriutumisvaihetta. Niissä oloissa ovat eniten vaarassa avoveden äärelle, kuten Kivinokan pohjoisen poukaman ja Saunalahden länsireunan edustalle rakennetut pesät. Tänä vuonna ei pesintöjä tuosta syystä ilmeisesti tuhoutunut. Pääsyyinä vuoden 2017 täydelliseen epäonnistumiseen voi pitää voimakkaita tuulia ja korkeaa vettä. Vuonna 2018 pesintöjä tuhoutui Pornaistenniemen lampareelle pesiytyneen minkin toimesta.

Myös tällä pesimäkaudella asusteli minkki samaisella lampareella. Reviireille asettumisen aikaan lampareella kiisteli viisi nokikanaparia, mutta pesimään jäi lopulta vain yksi pari. Parien poistumisen pontimena oli mitä todennäköisimmin minkki.

Vuoden 2019 huhtikuussa lampareelta saatiin loukutettua minkkinaaras juuri ennen nokikanan munintojen alkua ja pesintätulos parani. Vuonna 2016 kymmenestä havaitsemastani poikueesta peräti kahdeksan oli Pornaistenniemen – Keinumäen lamparealueella ja vain kaksi muualla lahdella. Tänä vuonna

pesinnät onnistuivat eri puolilla lahtea (ihme kyllä myös Pornaistenniemen lampareen yhdellä parilla) ja erityisen hyvin poikueita näkyi Saunalahdella.

Seitsemästä kyhmyjoutsenparista vain yksi sai poikueen. Ryönälahdella pesineen parin poikue kuoriutui kesäkuun viime päivinä ja siinä oli 3 poikasta. Poikueesta oli 19.7. jäljellä enää 1. Kyhmyjoutsenperhe liikkui heinäkuusta aina loka-marraskuun vaihteeseen Ryönälahden - Purolahden alueella. Koko lahden ainoa kyhmyjoutsenen poikanen oli saavuttanut lentokyvyn marraskuun 1. päivänä, jolloin nuori lintu lensi emojensa kera Pornaistenniemen etulampareelle. Siivilleen poikanen pääsi siis n. neljän kuukauden kuluttua kuoriutumisesta.

Seitsemästä pesästä oli Ryönälahdella 3, Purolahdella 2, Saunalahdella 1 ja Kuusiluodon NE-reunassa 1.

Vuonna 2020 seitsemän kyhmyjoutsenparia tuotti viisi poikuetta: 2, 2, 2, 3 ja 4 poikasta. Ensimmäinen, havaintohetkellä 23.6. n. kahden viikon ikäinen kolmen poikasen poikue, oli kuoriutunut 10.6. aikoihin. Kahden poikasen poikueista havaitsin kaksi vasta n. 4 viikon ikäisinä, ja poikasia onkin voinut olla kuoriutumisaikaan enemmän. Toinen näistä poikueista oli kuoriutunut melko myöhään, heinäkuun ensimmäisellä viikolla. Kahden Saunalahdelle asettuneen parin pesintä keskeytyi parin viikon kuluttua haudonnan aloituksesta, ja syynä saattoi olla samalla lampareella pesinyt laulujoutsen.

Laulujoutsenkoiraan käytös oli kiivasta kyhmyjoutsenia kuin myös meri- ja kanadanhanhia kohtaan.

Kuoriutuneiden poikueiden määrä on vaihdellut v. 2013 – v. 2021 vähintään yhdestä enintään viiteen. Vuonna 2013 havaitsin neljä poikuetta (3, 4, 6 ja 6 (joista 3 valkoista) poikasta), v. 2014 neljä (1, 4, 6 ja 6 (joista 1 valkoinen) poikasta), v. 2015 kolme (7, 4 ja 2 poikasta), v. 2016 kaksi (4 ja 6 poikasta), v. 2017 kaksi (2 ja 2 poikasta), v. 2018 kaksi (3 ja 5 poikasta), v. 2019 kolme (2, 5 ja 6 poikasta) ja v. 2020 viisi poikuetta (2, 2, 2, 3 ja 4 poikasta).

Keskimääräinen poikuekoko on vaihdellut v. 2013 – 2021 vähintään kahdesta enintään viiteen: v. 2013 poikueissa oli keskimäärin 4,75 poikasta ($n = 4$),

Poikasia on voinut kuolla jo ennen kuin poikueet on ensimmäisen kerran havaittu. Pääsääntöisesti ne ovat olleet vajaan viikon tai korkeintaan kahden viikon ikäisiä ensimmäisellä havaintohetkellä. Osa pienistä poikueista saattaa olla munapesyeen menettämisen jälkeen munittuja uusintapesyeitä, joissa munaluku on pienempi tai sitten pesintä voi olla parin ensimmäinen. Ankarien talvien jälkeen munaluku jää yleensä pienemmäksi kuin leutojen.

Uusintapesyeen munimiseen vierähtää helposti pari – kolme viikkoa. Toisaalta nuorelta parilta voi pesäpaikan eli vapaan ruoikonreunan löytämiseen mennä joutsenten jo sangen tiheään asuttamalla lahdella aikaa. Nämä lienevät syitä, miksi joka vuosi yksi tai kaksi pesyettä ilmaantuu Vanhankaupunginlahden vesille vasta heinäkuun alussa. Yleensä kyhmyjoutsenpoikueet kuoriutuvat

lahdella kesäkuun puolivälin - juhannuksen vaiheilla. Koska kyhmyjoutsenen poikaset saavuttavat lentokyvyn vähän yli neljän kuukauden ikäisinä, kuoriutumisen viivästyminen yli heinäkuun puolivälin asettaisi ne vaaraan jäädä varhaisen talven sattuessa jäiden saartamiksi. Tänä syksynä Vanhankaupunginlahden itäiset osat jäättyivät 27. marraskuuta.

Pareista onnistui pesinnässään eli sai poikueen vesille 14 % ($1/7 = 0,14$), kun taas v. 2013 67 % ($4/6 = 0,67$), v. 2014 57 % ($4/7 = 0,57$), v. 2015 50 % ($3/6 = 0,50$), v. 2016 25 % ($2/8 = 0,25$), v. 2017 40 % ($2/5 = 0,40$), v. 2018 29 % ($2/7 = 0,29$), v. 2019 33 % ($3/9 = 0,33$) ja v. 2020 71 % ($5/7 = 0,71$).

Lahdella pesivät laulujoutsenet ovat vuosittain häätäneet muutamia jo pesimään asettuneita kyhmyjoutsenia. Pesäpaikaltaan pois ajetuista pareista osa ei ole aloittanut uutta pesintää haudonnan keskeydyttyä, ainakaan seuranta-alueella. Tämän vuoden toukokuun 22. päivänä laulujoutsenpari (eivät lahdella pesiviä) ajoi hautovan kyhmyjoutsenen Purolahden pesältä. Laulujoutsenet asettuivat lepäämään kaapatulle pesäkummulle, jonka painaumassa kyhmyjoutsen hetki sitten oli hautonut munapesyettään. Kyhmyjoutsenpari ei tapauksen jälkeen palannut pesälleen.

Laulujoutsenpareja pesi viime vuonna ensimmäistä kertaa kaksi: toinen Pornaisteniemessä ja toinen Saunalahdella, ja samoilla paikoilla pesittiin myös tällä kaudella.

Ensimmäisen kerran laji pesi Vanhankaupunginlahdella v. 2014 ja tuolloin Klobbenin kannaksen länsireunassa. Sama pari on v. 2015 alkaen pesinyt Pornaistenniemen takalampareella, alkujaan kyhmyjoutsenen pesäkseen kokoamalla ruokokummulla. Vuonna 2020 pari jätti tuon kummun, mutta sama lampare säilyi kuitenkin niiden pesäpaikkana. Tyhjäksi jääneeseen pesään asettui v. 2020 harmaahaikara.

Pornaistenniemen parin poikue kuoriutui toukokuun viimeisellä viikolla. Ensihavainto n. viikon ikäisestä viiden poikasen poikueesta tehtiin 3.6. Keinumäen ja Hakalanlahden välisen niityn kaakkoisreunassa (Taavi Sulander). Perhe oli pyrkimässä niityltä Hakalanlahdelle. Toinen emoista pääsi lahdelle, mutta toinen jäi hetkeksi jumiin karjatien verkkoaitaan. Emo vapautettiin Pelastuslaitoksen eläinpelastuksen ja Taavi Sulanderin yhteistyöllä ja joutsenet pääsivät taas yhteen. Perhe näkyi kokonaisuudessaan Hakalanlahdella saman päivän iltana, mutta 4.6. poikueen huomattiin huppenneen kolmeen. Perhe oleili tässä koostumuksessa Hakalanlahden pohjoisosassa ja Purolahden hoitoniityn tuntumassa aina n. 20.6. saakka. Tuolloin kettu vei ainakin yhden poikasista (Pekka Montonen)) ja 22.6 alkaen oli poikueesta jäljellä enää yksi. Viimeinenkin poikanen hävisi heinäkuun toisella viikolla: 10.7. poikanen nähtiin emojen seurassa (Otso Häärä), mutta ei enää 11.7. jälkeen.

Ensimmäisestä pesintävuodesta 2014 aina vuoteen 2017 parin poikue oli tuhoutunut tuntemattomasta syystä ensimmäisen viikon aikana. Viides vuosi toden sanoi ja v. 2018 alkujaan neljän poikasen poikueesta

kaksi selvisi lentokykyisiksi. Vuonna 2019 kuuden poikasen poikasesta neljä kasvoi lentokykyisiksi, v. 2020 neljän poikasen poikueesta kolme ja v. 2021 viiden poikasen poikueesta yksi. Vuonna 2014 poikasia kuoriutui 4, v. 2015 3, v. 2016 5, v. 2017 4. Tämä pari on kahdeksan vuoden pesimähistoriansa aikana saanut vesille ainakin 35 poikasta, joista 10 (29 %) on selvinnyt lentokykyisiksi ($10/35 = 0,29$).

Saunalahden parin kolmen poikasen poikue nähtiin ensimmäisen kerran 3.7. Poikaset olivat tuolloin jo noin kolmen viikon ikäisiä (kuoriutuminen kesäkuun toisella viikolla). Joutsenperhe oleili Saunalahdella aina elokuun puoleenväliin, jonka jälkeen ne siirtyivät Hakalanlahden pohjoisreunan ja Purolahden pohjukan väliselle alueelle, missä toinen laulujoutsenpari oli jo menettänyt poikasensa. Saunalahden parin poikaset olivat varttuneet jo n. yhdeksänviikkoisiksi. Poikue säilyi samansuuruisena syyskuun toisen viikon alkuun, (7.9.), minkä jälkeen poikasia oli enää kaksi. Lokakuun kolmannella viikolla poikasista toinen katosi. 21.10. alkaen nähtiin vain yksi. Ainokainen saavutti lentokyvyn pian tämän jälkeen, ainoana lahdella tänä vuonna syntyneistä laulujoutsenen poikasista.

Vuonna 2020 Saunalahden ensimmäistä kertaa pesineen parin 5 vastakuoriutunutta poikasta nähtiin kesäkuun alkupäivinä (Matti Soini). Kaksi poikasta hävisi tästä poikueesta 23.6. mennessä ja vielä yksi 13.7. mennessä. Elokuun lopulla ei poikueesta ollut enää yhtään jäljellä.

Vuoteen 2017 asti lahdella kauimmin pesineen laulujoutsenparin poikue oli kuoriutunut joka vuosi aiemmin: v. 2014 17.6., v. 2015 30.5., v. 2016 27.5., v. 2017 23.5. Vuonna 2018 vastakuoriutunut poikue nähtiin 3.6. ja v. 2019 27.5. Vuoden 2018 myöhäinen jäidenlähtö (18.4.) saattoi viivästyttää haudonnan alkua ja pienet poikaset havaittiin vasta kesäkuun ensimmäisellä viikolla (jäidenlähtö v. 2014 26.3., v. 2015 21.3., v. 2016 6.4., v. 2017 6.4. ja v. 2019 7.4.). Vuonna 2020 lahti ei jäänyt käytännössä ollenkaan ja laulujoutsenpari vietti koko talven Vanhankaupunginlahdella. Pienet poikaset nähtiin ennätysaikaisin, jo 18.5., Pornaistenniemen etulampareella (Taavi Sulander). Tänä vuonna jäät lähtivät huhtikuun ensimmäisen viikon lopulla (lahti vapaa 6.4.) ja poikue kuoriutui toukokuun viimeisellä viikolla.

Kanadanhanhi pesi v. 2014 Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin (Kokkoluoto ja Klobben). Seuraavana vuonna parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty 1 pari). Vuonna 2016 kolme paria aloitti haudonnan (Klobben, Kokkoluoto ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty) ja näistä kaksi sai poikueen vesille (Lemmenlehdon parin haudonta keskeytyi viikon jälkeen). Vuonna 2017 havaitsin vain yhden pesän (Kokkoluoto), mutta on hyvin mahdollista, että jokin hautoja jäi huomaamatta. Yllätys oli, kun v. 2018 parimäärä moninkertaistui: hautovia lintuja löytyi peräti kahdeksan (Lammassaaren hoitoniitty 6 (uusi osa 1, vanha osa 5), Klobben 1, Kokkoluoto 1). Uusille pareille näytti löytyvän tilaa Lammassaaren hoitoniityltä, mistä ne oli myös helppo laskea. Vuonna 2019 parimäärä säilyi kahdeksassa, mutta hautojien määrä Lammassaaren hoitoniityllä

väheni yhteen (niityn vanha osa). Hautoja oli muualla seuraavasti: Pornaistenniemen etulampare, Kokkoluoto, Kokkoluodon luoteisreunan ruoikko, Kuusiluodon länsireuna, Purolahti, Saunalahden länsireuna, Klobben.

Vuonna 2020 oli pesiviä pareja kuusi: Saunalahdella, Klobbenilla, Pornaistenniemen etulampareella, Keinumäen edustan lampareella, Kokkoluodolla ja Arabianrannan edustalla. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Varjosaassa pesi kaksi paria.

Tänä vuonna pareja pesi kahdeksan: Pornaistenniemen etulampareella (2), Kokkoluodon ja Kuusiluodon alueella (4), Klobbenilla (1) ja Saunalahdella (1).

Kokkoluodolla kanadanhanhet ovat pesineet jokaisena kahdeksana vuonna ja Klobbenilla seitsemänä. Vähitellen, parimäärän kasvaessa, pesimäpaikoiksi on valittu muitakin kuin saaria. Nykyisellään kanadanhanhia pesii harvakseltaan koko seuranta-alueella, mutta tiheimmin avovesialueen ruoikoiden reunoilla Kokkoluodon läheisyydessä sekä Pornaistenniemen – Keinumäen lampareilla.

Kaikki kahdeksan paria saivat poikasia, vähintään 25 poikasta yhteensä. Ensimmäinen poikue (3 vastakuoriutunutta) seuraili emojaan 17.5. Arabianrannassa, mutta nämä olivat kuoriutuneet todennäköisesti seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Varjosaassa, missä haudonta oli samaan aikaan päättynyt. 24.5. havaitsin jo neljä poikuetta, joissa ruokaili 1, 2 ja 3 poikasta Lammassaaren hoitoniityllä ja 4 Arabianrannassa. Seuraavissa uusissa poikueissa oli 2.6. 1 poikanen Arabianrannassa, 8.6. 3 poikasta Kuusiluodossa ja 5 Lammassaaren hoitoniityllä sekä 14.6. 6 poikasta Lammassaaren hoitoniityllä.

Ensimmäisellä tapaamishetkellä poikueissa oli siis 1, 1, 2, 3, 3, 4, 5, 6, keskimäärin 3,1 poikasta/poikue (25/8). Kuusi poikueista oli tapaamishetkellä muutaman vrk:n ikäisiä ja kaksi jo 3 - 4 viikon ikäisiä (3 ja 6 poikasta).

Alkuun perheet ruokailivat etenkin Lammassaaren hoitoniityllä vesirajan läheisyydessä, mutta muutaman viikon ikäisiä poikueita emot kuljettivat jo ruoikoiden reunoille ruokailemaan. Myöhemmin kesällä poikaset jäivät helposti ruokojen katveeseen ja poikastappioiden arvionti vaikeutui. Arabianrannassa kaksi tai kolme perhettä liittyi jo varhain perhekunniksi. Esimerkiksi 3.7. Arabianrannan nurmella ruokaili kuuden aikuisen ja 14 poikasen ryhmä.

Vuonna 2020 kuusi paria tuotti kuusi poikuetta. Ensimmäisenä kuoriutunut poikue, jossa oli ainakin 3 vastakuoriutunutta poikasta, seuraili emojaan 7.5. Kokkoluodon edustalla. Lopuissa poikueissa oli 2, 3, 4, 6 ja 7 poikasta, ja nämä ilmaantuivat kesäkuun alkuun mennessä kuoristaan. Poikueissa oli poikasia keskimäärin 4,2 (25/6) eli noin yksi enemmän kuin tänä vuonna.

Kuten tällä pesimäkaudella, emot kuljettivat pieniä poikasiaan Lammassaaren ja Purolahden hoitoniityille ruokailemaan. Touko- kesäkuun vaihteesta lähtien perhekunnat viihtyivät vain ja ainoastaan Arabianrannassa ja sielläkin isompana joukkona (esim. 10.6. 21, 26.6. 24 ja 3.7.25 poikasta).

Poikastappioita en havainnut, mutta yksi aikuinen jäi kyyttöjen telomaksi Lammassaaren hoitoniityllä. Vahingoittunut yksilö jäi pian ketun saaliiksi.

Vuonna 2019 kuoriutui ainakin 7 poikuetta. Ensimmäiset 5 vastakuoriutunutta poikasta seuraili emojaan 9.5. Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen näin kuusi eri poikuetta, kooltaan 1 – 10 poikasta. Poikueet kuoriutuivat 15.5. – 28.5. välisenä aikana ja oleskelivat erityisesti Lammassaaren hoitoniityllä. Poikueista joku saattoi olla peräisin seuranta-alueen ulkopuolelta, esim. Varjosaaren – Leposaaren tienoilta. Usean poikueen yhteenliittymä oleskeli lähivuosien tapaan Arabianrannan nurmilla toukokuun loppupuolella ja edelleen kesäkuussa (mm. 28.5. 26 poikasta neljän aikuisen seurassa).

Vuonna 2018 havaitsin seitsemän vastakuoriutunutta poikuetta 21.5. ja 28.5. välillä. Poikueissa oli yhteensä 24 poikasta (2,2,2,3,4,4 ja 7). Vähäisen poikasmäärän perusteella suurin osa emoista oli todennäköisesti nuoria. Vuonna 2017 havaitsin ensimmäiset kaksi poikuetta 20.5.: Kyläsaarella näkyi 12 poikasta ja Lammassaaren hoitoniityllä 4. Tämän jälkeen alkoi lahden vesillä uida alueen välittömässä läheisyydessä pesineitä emoja poikasineen, joiden seurassa ruokaili Arabianrannan nurmilla enimmillään 21 poikasta. Vuonna 2016 ensimmäinen poikue oli vesillä 18.5. Purolahdella (7 poikasta) ja suurin yhdellä kertaa havaittu poikasmäärä oli tuona vuonna Lammassaaren hoitoniityllä ruokailleet 42 poikasta.

Merihanhi pesi v. 2015 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pareja oli silloin kaksi, ja sama parimäärä säilyi myös v. 2016 ja v. 2017. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla, sillä haudonta-aikana kaksi yksinäistä merihanhikoirasta (merihanhilla vain naaras hautoo) odotteli usein Klobbenin rantavesissä (Hakalanlahdella ja Purolahdella) puolisoaan ruokailemaan. Vuonna 2018 merihanhipareja pesi jo viisi. Pesistä kolme sijaitsi Klobbenin – Purolahden alueella, yksi Säynäslahden lampareilla ja yksi Saunalahdella.

Vuonna 2019 pesiviä pareja oli neljä. Kaksi pesi Purolahdella (toinen pesä sijaitsi luultavasti Mölylän kallion edustan ruokoniemekkeellä), yksi Saunalahden eteläpohjukassa (pesä oli luultavasti ruokosaarekkeella) ja yksi pari Pornaistenniemen ja Keinumäen välisellä lamparealueella.

Vuonna 2020 parimäärä nousi seitsemään. Kaikkia pesäpaikkoja en onnistunut enää selvittämään; uudet parit tuntuvat hakeutuvan ruoikon lamparealueille, joihin ei ole suoraa näköyhteyttä. Pareista kaksi pesi Saunalahdella, kaksi Purolahdella, yksi Keinumäen edustalla, yksi Pornaistenniemen etulampareella ja yksi jossain päin Säynäslahden ruoikkoaluetta.

Vuonna 2021 kasvoi pesivien parien määrä jo yhdeksään. Yhä useammalla merihanhiparilla on pesäpaikka Pornaistenniemen ja Säynäslahden/Keinumäen välisellä lamparealueella. Tämän vuoden pesinnät olivat Pornaistenniemen lampareilla (2), Säynäslahden/Keinumäen lampareilla (2), Purolahdella (3) ja Saunalahdella (2).

Kaikki parit saivat poikasia, yhteensä 36 poikasta (enintään muutaman vrk:n ikäisten määrä). Poikueissa oli poikasia 2, 2, 3, 3, 3, 4, 6, 6, 7, keskimäärin 4,1 (36/9).

Ensimmäinen poikue (6 poikasta) näkyi 8.5 Purolahdella (Mauri Karonen) ja seuraavat uudet poikueet seuraavasti: 10.5. 3 ja 3, 11.5 3, 12.5. 4 ja 7, 22.5. 2 sekä 28.5. 2 ja 6.

Poikueiden tappiot olivat maltillisia. Poikuekoko väheni niin, että keskimääräinen poikuekoko oli 22.5 4,3 (n = 6), 25.5. 4,2 (n = 6), 28.5. 4,0 (n = 7), 4.6. 3,8 (n = 8), 8.6. 3,9 (n = 9), 14.6. 3,4 (n = 8), 28.6. 3,4 (n = 5) ja 3.7 3,0 (n = 5).

Nuoruvaiheen eli lentokykyisyyden oli saavuttanut 13.7. ainakin 9 poikasta (1, 3 ja 5). Tuolloin liikkui lahdella vielä myös 4 (1 ja 3) lähes täysikasvuista poikasta (1 ja 3). Jos nämä 13 poikasta (5 poikuetta) olivat ainoat selvinneet, oli keskimääräinen poikuekoko laskenut 2,6:een. Havaittujen poikasten kokonaismäärä väheni niin, että 8.6. poikasia näkyi vielä yhteensä 35, 14.6. 27, 29.6. 20 ja 3.7. 15. Mikäli poikasista vain edellä mainitut 15 selvisi heinäkuun alkuun, olisi selvinneiden osuus 42 % alkuperäisestä poikasmäärästä (vastakuoriutuneita 4,1/pari, selvinneitä 1,7 /pari).

Merihanhiperheet ruokailivat pääasiassa Purolahden hoitoniityllä sekä poikasten kasvaessa myös Lammassaaren hoitoniityn vesirajan tuntumassa, mistä ne olivat hyvin laskettavissa. Isojen poikasten aikaan n. juhannuksesta alkaen, emot kuljettivat poikueitaan myös kauemmas lahden ruoikkorannoille ja joitain poikasia jäi hyvinkin näkymättömiin.

Merikotka saalisti 2.8. yhden emoista Hakalanlahdelta. Emo sukelsi, mutta merikotka onnistui nappaamaan sen ja raahaamaan Lammassaaren hoitoniityn vesirajaan, missä ateriointi alkoi. Merikotka sekä kettu saalistivat todennäköisesti myös joitakin poikasia, mutta yhtään varmaa havaintoa ei tietooni tullut.

Vuoden 2015 kahdessa merihanhipoikueessa oli 4 ja 5 poikasta (ensimmäiset kuoriutuneet näkyivät 12.5.). Molemmat poikueet selvisivät vähintään nuoruvaiheeseen.

Vuonna 2016 kuoriutuneessa kahdessa poikueessa oli 6 ja 4 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Toinen poikue selviytyi kokonaisuudessaan, mutta toisesta menehtyi yksi.

Vuoden 2017 kahdessa poikueessa oli 6 ja 7 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Kuuden poikasen poikue hupeni nopeasti, sillä 18.5. oli jäljellä 4 ja 20.5. enää 1, joka sitten selvisi ainakin nuoruvaiheeseen. Saman vuoden toisesta poikueesta (7 poikasta) katosi poikasia niin, että 11.7. jäljellä oli 3 ja 21.7. vain 2 poikasta.

Vuonna 2018 kuoriutui viisi poikuetta ja yhteensä 22 poikasta (2, 3, 3, 6 ja 8), keskimäärin 4,4/pari. Myöhäisen kevään ensimmäinen poikue näkyi 23.5., jolloin 2 vastakuoriutunutta poikasta liikuski Purolahden hoitoniityllä. Seuraavat, korkeintaan parin vuorokauden ikäiset poikueet, havaitsin 25.5. (6 poikasta), 29.5. (8 poikasta) ja 31.5. (3 poikasta). Viimeinen poikue ilmaantui 13.6. (3 poikasta). Poikueista oli 18.6 jäljellä ainakin kolme ja poikasia 12 (2, 2 ja 8). Kahdeksan poikasen poikueesta oli 30.7 jäljellä

seitsemän ja toisesta kahden poikasen poikueesta yksi. Poikueiden havaitseminen vaikeutui ruoikon kasvun myötä, joten epävarmuus poikueiden selviytymisestä kasvoi kesän edetessä.

Vuonna 2019 havaitsin kaikkiaan kolme poikuetta ja yhteensä 13 poikasta (2, 5 ja 6), keskimäärin 4,3/pari. Ensimmäinen poikue kuoriutui 11.5 ja siinä oli 5 poikasta, 15.5 mennessä poikue oli huvennut kolmeen, ja ne selvisivät ainakin nuoruusvaiheeseen. Muissa poikueissa en havainnut tappioita ja poikueet varttuivat lahdella elokuulle saakka.

Vuonna 2020 merihanhipoikueissa oli yhteensä 27 poikasta (1, 3, 3, 4, 4, 6, 6), keskimäärin 3,9/pari. Ensimmäisen vastakuoriutuneen poikueen havaitsin 10.5. ja siinä oli 6 poikasta. Seuraavat kaksi poikuetta näkyivät 18.5. (3 ja 4 poikasta), ja siitä eteenpäin 20.5. (6), 3.6. (3), 4.6. (1) ja 8.6. (4). Osa poikueista oli ensimmäisen havainnon hetkellä jo viikon – kahden viikon ikäisiä.

Poikueita näkyi yleisesti hoitoniityillä ruokailemassa tai niiden tuntumassa kesäkuun ensimmäiselle viikolle, jonka jälkeen havainnot vähenivät. Tyypilliseen tapaan emot veivät isoiksi varttuneita poikasiaan toisaalle lahden ruoikkoreunoihin ja ruokojen katveeseen, usean perheen yhteenliittymänä. Juhannuksen aikaan poikueissa oli jäljellä 60 % kuoriutumisasajankohdan poikasmäärästä (1, 1, 1, 2, 3, 4 ja 5). Luultavasti osa oli kuollut petojen suihin tai muista syistä.

Merikotkan asettuminen Klobbenin saarelle Purolahden suulle pesimään ei ihme kyllä lopettanut merihanhi-perheiden ruokailuja Purolahden niityllä. Yhdenkään hanhenpoikasen en nähnyt jäävän kotkan saaliiksi enkä kuullut kenenkään kanssaharrastajan sellaista nähneen. Kerran tai kaksi näin merikotkien kuitenkin yrittävän hanhien saalistusta. Mahdollista on, että ne jonain toisena kertana myös onnistuivat, ilman että kukaan oli näkemässä.

Vastakuoriutuneissa merihanhipoikueissa (n = 26) on v. 2013 – 2021 ollut vähintään 2 ja enintään 8 poikasta. Kahden poikasen poikueita on ollut kolme ja kahdeksan yksi. Useimmiten poikasia on ollut kolme (seitsemän poikuetta). Eri poikuekokojen osuudet ovat olleet: 2 (11 %), 3 (27 %), 4 (19 %), 5 (7 %), 6 (23 %), 7 (7 %) ja 8 (3 %). Tarkastelujakson keskimääräiseksi poikuekooksi tulee 4,5 (117/26). Kirjallisuuden mukaan merihanhen munamäärä on Suomen leveyksillä 4 – 9. Vanhankaupunginlahden varhaisin havainto vastakuoriutuneesta poikueesta on 8.5. (6 poikasta) ja myöhäisin 15.6. (7 poikasta).

Muiden vesilintulajien poikueista havaittiin yksi **isokoskelopoikue**: 26.5. emo ja 8 pientä poikasta uimassa Klobbenin lähistöllä (Petri Lankila ja Janne Bruun). Vuoden ainoa isokoskelopesintä oli Klobbenilla pöntössä.

Kahlaajien pesinnöistä

Töyhtöhyypän parimäärä (54) oli toiseksi suurin v. 2013 – v. 2021 aikana (v. 2013 15, v. 2014 23, v. 2015 27, v. 2016 31, v. 2017 27, v. 2018 39, v. 2019 45 ja v. 2020 59). Parimäärä oli pelloilla 29 ja laski hieman edelliseen vuoteen nähden (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27, v. 2019 34 ja v. 2020 42), mutta kasvoi huomattavasti hoitoniityillä, missä pesi tänä vuonna 26 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12, v. 2019 11 ja v. 2020 17).

Hoitoniityillä pesivien töyhtöhyppien lähivuosien parimäärän kasvu on seurausta Lammassaaren hoitoniityn laajentumisesta yhteensä n. 20 hehtaarilla (v. 2017 loppukesästä niitettiin ruoikosta uutta niittyä n. 10 hehtaaria ja v. 2020 loppukesästä n. 10 ha). Niittyjä alettiin niittää vuosittain v. 2014 loppukesästä alkaen, joka sekä lisäsi töyhtöhyppien suosiman matalan kasvillisuuden alaa. Erityisesti Lammassaaren hoitoniityn vanha osa on kehittynyt tehostuneen laidunnuksen (kyytöt ja lampaat) ja niiton yhteistuloksena yhä suotuisammaksi hyppien pesinnän kannalta. Laiduntajien oikea-aikaisella ohjauksella on saatu kuritettua niiton jälkeen uuteen kasvuun lähteneitä ruokoja Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla syksyllä 2019 ja 2021. Lyhytaikaisenkin laidunnuksen tuloksena niityn kasvillisuus oli keväällä 2020 tavallista matalampaa, joka saattoi olla yhtenä syynä töyhtöhyppien parimäärien kasvuun Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla pesimäkaudella 2020 (v. 2018 3, v. 2019 1, v. 2020 6 paria). Saman toimenpiteen tuloksena niitty oli syksyllä 2021 kasvillisuudeltaan erinomaisen houkutteleva levähtäville kahlaajille, kuten taivaanvuohille ja liroille, ja sen myötä myös lintuja torneista tarkkaileville lintuharrastajille. Hoitotoimien onnistuminen on lisännyt myös pelloilla pesivien hyppien ruokailumahdollisuuksia viljelyalueen ulkopuolella.

Kuten v. 2020, seurasin pelloilla pesivien töyhtöhyppien pesien sijoittumista ympäristöltään erilaisille peltolohkoille myös tänä vuonna. Pääpiirteiltään, mm. kasvillisuuden peittävyydeltä ja kasvilajien monipuolisuudelta, erilaisia ympäristöjä oli kolme: kynnöspelto (ei kasvillisuutta), laidun/nurmi (kokonaan kasvillisuuden peittämä) ja sänkipelto (puolipeittävä kasvillisuus).

Suosituimmasta ympäristöstä ei jää epäselvyyttä, jos katsotaan hautojien osuutta lukumääräisesti: ennen äestyksiä ja kylvöjä aloitetuista pesinnöistä havaitsin kynnöspelloilla 16 (55 % hautojista), laitumilla/nurmilla 9 (31 %) ja sänkipelloilla 4 (14 %) hautojista. Vastaavasti v. 2020 kynnöksillä hautoi 26 (62 % hautojista), laitumilla/nurmilla 8 (19 %) ja sänkipelloilla 8 (19 %) hyypistä.

Kun aloitettujen haudontojen määrät suhteutetaan tarjolla olevien ympäristöjen osuuksiin koko viljelypinta-alasta, ei kynnöspelto näyttäydy enää poikkeavan suosittuna ympäristönä. Vuonna 2021 kynnöspeltojen (53 %), laitumen/nurmen (41 %) ja sänkipellon (6 %) osuudet olivat sänkipeltoa lukuun ottamatta lähes vastaavat kuin niiden suosio hautojien keskuudessa (55 %, 31 % ja 14 %). Tilanne oli

samanlainen v. 2020, jolloin kynnöspeltojen osuus oli 70 %, laitumen/nurmen 20 % ja sänkipellon 10 % (kun hautojia 62 %, 19 % ja 19 %). Sänkipelloilla näyttäisi olevan aavistuksen enemmän muita ympäristöjä enemmän vetoa pesän paikkaa valitsevien hyppien keskuudessa.

Yksi hyppien pesäpaikan valintaan johtavista piirteistä on taipumus yhteispuolustukseen munien tai poikasten ryövääjiä vastaan. Lähekkäin pesivät muodostavat nopeasti joukkovoiman ja tehokkuus variuksien tai ketun torjuntaan kasvaa. Varsinkin v. 2020 lähekkäin pesimisen suosio näkyi: 95 % (40/42) ennen toukokuuta aloitetuista pesinnöistä oli kahdessa hautojien keskittymässä, toisessa 26 ja toisessa 14 pesää. Näiden keskittymien yhteispinta-ala oli 20 ha eli vajaa viidesosa koko viljelypinta-alasta. Välimatka keskittymästä toiseen oli n. 500 m.

Vuonna 2021 pesät sijoittuivat samalla tavoin kahteen keskittymään. Erona edellisvuoteen nämä muodostuivat muutamista, aavistuksen erillään sijaitsevista ryhmistä. Isommassa keskittymässä oli 19 (4, 6 ja 9 hautojen ryhmät) ja toisessa 10 hautojaa (6 ja 4 hautojen ryhmät). Yksittäiset hautajat hautoivat lähimmillään parinkymmenen metrin päässä toisistaan. Hyppäryhmien alat vaihtelivat n. 3 – 4 ha.

Vuonna 2020 14:n hautojen keskittymä oli kokonaan kynnöspeltoa, mutta v. 2021 saman alueen 10:n hautojen keskittymässä toinen ryhmä (6) hautoi kynnöspelolla ja toinen (4) sänkipelolla. Vuoden 2020 26:n ja v. 2021 19:n hautojen keskittymässä oli kaikkia kolmea kasvipeitteisyydeltään erilaista peltolohkoa. Parit joutuivat punnitsemaan kasvittomuuden (jonka katsotaan ennustavan matalampaa eli liikkumisen ja oletettavasti myös ravinnonhankinnan kannalta helpompaa poikasajan ympäristöä) painoarvoa suhteessa yhteispuolustuksesta saatavaan hyötyyn ja valitsemaan tumman multamaan, puolipeitteisen sänkipellon ja vihreän nurmipellon väliltä.

Pelloilla pesineistä hyppistä varhaisin hautoja näkyi 6.4., ja kaksi päivää myöhemmin hautoja oli jo viisi. Haudonta eteni hyvin ja ensimmäisen vastakuoriutuneen poikueen, neljä untuvikkoa, näin piipertämässä 4.5. emonsa vierellä.

Ennen toukokuuta, käytännössä vappuun mennessä, aloitettujen pesintöjen poikueita näkyi yhteensä 12. Näistä 7 (58 %) näkyi kynnöspelloilla, 4 (33 %) nurmella ja 1 (9 %) sänkipelolla. Vastaavasti v. 2020 poikueita näkyi 19. Näistä 13 (68 %) näkyi kynnöspelloilla, 1 laitumella/nurmella (5 %) ja 5 (27 %) sänkipelolla.

Poikueet oli helpoin havaita kasvittomilta kynnöspelloilta ja vaikein laitumilta/nurmilta, missä korkeaksi kohonnut kasvillisuus peitti poikaset taakseen toukokuun puolestavälistä alkaen. Havaittujen poikueiden määrä vastaa v. 2021 melko hyvin eri peltoympäristöjen osuuksia, joten haudonta-ajan tappioihin ei ympäristöllä näyttäisi olleen vaikutusta. Sen sijaan vuonna 2020 näkyi laitumilla/nurmilla vähemmän poikueita, mitä pesintöjen osuudesta ympäristössä olisi osannut odottaa. Hätäilevien emojen perusteella nurmilla oli kuitenkin kaksi poikuetta enemmän kuin oli näkyvillä.

Poikueita ilmaantui pelloilla pesiville hyypille aikavälillä 4.5. – 13.5. (poikueista tehdyt ensihavainnot). Mahdollisesti vielä yksi uusintapesyeen poikue kuoriutui kesäkuun lopussa. Vuonna 2020 poikueita kuoriutui pitemmällä jaksolla, 30.4. – 16.6. Uusintapesyeitä kuoriutui useampia.

Kaikkiaan näin pelloilla 12 poikuetta (+ 1 mahdollinen uusintapesye) ja 30 poikasta. Poikasmäärä on aina minimiarvio. Vastakuoriutuneista poikueista usein vain osan pääsee näkemään kokonaan, sillä emot ottavat niitä yhtenäisen höyhenyksensä alle suojaan, ja varsinkin ensimmäisinä kuoriutumisen jälkeisinä vuorokausina. Poikasmäärän joutuu silloin merkitsemään vähintään yhdeksi. Tänä vuonna näin kävi neljän poikueen kanssa. Vuonna 2020 havaitsin 23 poikuetta ja 49 poikasta, mukaan lukien uusintapesyeet.

Äestyksissä ja kylvöissä tuhoutui sekä tänä että viime vuonna ainakin 12 munapesyettä (v. 2020 6.5. ja 2021 4.5 alkaen). Vuonna 2021 tuhoutui kynnöspeltojen pesinnöistä 8 (50 % kynnöksille munituista), sänkipelloilta 3 (75 %) ja nurmilta 1 (8 %). Nurmipesän tuhon syynä oli lannoitetta levittänyt traktori, muissa äestys. Lisäksi viime vuonna yhdeltä sänkipelloilta keskeytyi vapun aikaan äkillisesti viiden munapesyeen haudonta kahdeksasta. Olikohan asialla kettu tai jokin muu maapeto? Yhteensä siis ainakin 17 paria joutui v. 2020 munimaan uuden pesyeen. Enin osa pesyeistä munittiin samalle lohkolle viikon sisällä, mutta osa vaihtoi lohkoa.

Aikainen haudonnanaloitus on ainoa kynnöspelloille munivien pelastus. Varhaisimmin munitut pesyeet ehtivät juuri ja juuri kuoriutua ennen äestysten alkua. Pesien sijainnista voi myös tiedottaa viljelijää, ja näin olen Viikin tutkimustilan kanssa toiminut. Osan pesistä äestäjät onnistuivatkin kiertämään.

Vuonna 2021 12 eri poikuetta kuoriutui 13.5. mennessä, mutta v. 2020 ennen äestyksiä aloitetuista pesyeistä kuoriutui 17.5. mennessä 13 ja sen jälkeen vielä 6 29.5. mennessä. Tästä eteenpäin, v. 2020 kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen havaitut 4 vastakuoriutunutta poikuetta olivat todennäköisesti uusintapesyeitä. Vuonna 2021 uusintapesinnät epäonnistuivat, poikkeuksena yksi havainto hätäilevästä naaraasta ja mahdollisesta poikueesta (poikasia en onnistunut näkemään).

Uusintapesyeet tuottavat paljon huonommin poikasia kuin ensimmäiset pesyeet. Vuonna 2020 vain neljäsosa (4 poikuetta/17 uusintapesyettä) haudonnoista johti kuoriutumiseen. Vielä toukokuun viimeisellä viikolla pelloilla tehtiin myöhäisiä kylvöjä (rypsiä/rapsia ja kauraa) ja ainakin 10 munapesyettä tuhoutui haudonnan viime päivinä. Näiden pesyeiden emot eivät munitse enää uutta pesyettä.

Kesäkuun ensimmäisellä viikolla aikuisista pelloilla pesineistä hyypistä oli poistunut n. 20 %, kesäkuun toisella jo n. 60 % ja kolmannella n. 80 %. Pellot jättäneissä aikuisissa oli sekä pesinnössään onnistuneita (poikue kuoriutui) että epäonnistuneita (ei poikuetta). Juhannuksen tienoilla pelloilla oli kymmenkunta aikuista - koiraita ja naaraita – sekä parisen nuorta (juuri lentokyvyn saavuttanutta) ja muutama lentokyvytön poikanen. Pelloilta poistuneet aikuiset eivät kuitenkaan jättäneet Viikin – Vanhankaupunginlahden aluetta, vaan viihtyivät etupäässä rantaniittyjen lietteillä.

Havaittujen poikueiden määrän perusteella v. 2021 ainakin 41 % (12 poikuetta/29 paria) ja v. 2020 55 % (23 poikuetta/ 42 paria) pelloilla pesineistä pareista onnistui tuottamaan poikueen. Tämän lisäksi havaitsin v. 2021 yhden ja v. 2020 muutaman parin, joilla hätäilyn tai muun käytöksen perusteella oli poikasia lähetyillä, mutta joita onnistunut kasvillisuuden seasta löytämään.

Poikueista selvisi n. kahden viikon ikäisiksi 8 (v. 2020 11), kolmen viikon ikäisiksi 5 (v. 2020 3) ja neljän viikon ikäisiksi 1 (v. 2020 2). Pelloilla näkyi tämän vuoden kesäkuun 11. päivänä seitsemän juuri lentämään oppineen töyhtöhyypän parvi, joten selvinneiden määrä pelloilla syntyneistä oli luultavasti vähintään tämä.

Poikasia katosi poikueista nopeasti ja kriittisimmät hetket näyttäisivät olleen välittömästi kuoriutumisen jälkeisinä päivinä. Alle viikon ikäisissä poikueissa oli keskimäärin 2,5 poikasta (30/12) (v. 2020 2,7 poikasta (71 poikasta/26 poikuetta, kaikki alle viikon ikäisistä tehdyt poikuehavainnot), kun n. viikon tai kahden viikon ikäisissä poikueissa oli 2,0 (16/8) ja kolmen viikon ikäisissä 1,6 (8/5). Vastaavasti v. 2020 vähintään viikon vanhoissa poikueissa oli lähes aina vain yksi, harvoin kaksi poikasta.

Hoitoniityillä näkyi ensimmäinen hautoja vasta 14.4., samaan aikaan kuin viime vuonna (v. 2021 kuitenkin Lammassaaren hoitoniityillä ja v. 2020 Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa eli tulvaniityillä). Meri nousi v. 2021 huhtikuun puolivälissä hoitoniityille ja viivästytti ainakin viikolla haudonnan alkua Lammassaaren niityllä.

Kumpanakin vuonna havaitsin ensimmäisen poikasen tulvaniityllä: v. 2021 12.5. ja v. 2020 kahta viikkoa myöhemmin (27.5.). Tänä vuonna tulvaniitylle ilmaantunut varhaisin poikanen saattoi kuitenkin olla vaeltanut viereiseltä peltolohkolta eikä peräisin niityllä kuoriutuneesta pesyeestä.

Havaitsin hoitoniityillä tänä vuonna yhteensä neljä poikuetta ja 8 poikasta. Poikueista kaksi oli tulvaniityllä (1 + 3 poikasta) ja kaksi Lammassaaren hoitoniityllä (1 + 3). Päättellen siellä täällä hätäilleistä emolinnuista poikueita liikkui huomattavasti enemmän, mitä onnistuin hoitoniityiltä, ja erityisesti Lammassaaren niityltä löytämään. Lintutornit tarjoavat näkymiä hoitoniityille ja helpottavat ruokailevien hyypänpoikasten etsintää, kun taas nopeasti kohoavat ruohovartisten kasvien tiheiköt ja toisaalta niittyjen laajuus vaikeuttavat tarkkailua. Vaikeuksia on siis enemmän verrattuna viljelymailla pesivien hyppien pesinnän seurantaan.

Viime vuonna kaikki hoitoniityillä tavatut poikueet näkyivät Purolahden niityn etelä- tai pohjoisosassa, yhteensä viisi poikuetta ja 9 poikasta. Myös tuolloin näkyi ja kuului hätäileviä emoja poikasaikaan hoitoniityillä selvästi enemmän kuin itse poikasia, esimerkiksi 3.6. kartoituslaskennassa havaitsemistani 28 hyypästä 23 oli varoittelevia.

Pelloilla ja hoitoniityillä havaittujen poikasten yhteismäärä oli tänä vuonna 38 (pelloilla 30, hoitoniityillä 8). Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi 0,7/pari (38/54). Pelloilla näin poikasia 1,0/pari ja niityillä 0,3/pari. Mutta kuten todettua: poikasten havaitseminen hoitoniityiltä on vaikeaa.

Vuonna 2020 havaitsin poikasia kaikkiaan 58, joista pelloilla 49 ja hoitoniityillä 9. Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi käytännössä 1/pari ($58/59 = 0,98$). Pelloilla näin poikasia 1,2/pari eli kaksi kertaa enemmän kuin hoitoniityillä, joilta havaitsin poikasia 0,5/pari.

Vastaavasti eri poikasiksi tulkittuja poikasia näkyi v. 2015 52, v. 2016 32, v. 2017 18, v. 2018 16 ja v. 2019 38. Parimäärään suhteutettuna (v. 2015 27 paria, v. 2016 31 ja v. 2017 27, v. 2018 39, v. 2019 45 paria, v. 2020 59) poikasia on näkynyt seuraavasti: v. 2015 1,9, v. 2016 1,0, v. 2017 0,7, v. 2018 0,4 ja v. 2019 0,8 paria kohden.

Peltoympäristön poikasmäärä paria kohden on vaihdellut v. 2015 – v. 2019 seuraavasti: v. 2015 0,9, v. 2016 0,6, v. 2017 0,9, v. 2018 0,1 ja v. 2019 0,8.

Vuonna 2015 Purolahden hoitoniityn pohjoisen osan eli tulvaniityn viereisellä peltolohkolla pesineiden liki kymmenen parin poikueista suurin osa vaelsi hoitoniitylle pian kuoriutumisen jälkeen. Poikasten liike tuona vuonna suositun, kesannolle jätetyn peltolohkon pesäpaikalta läheiselle niitylle vääristää v. 2015 tuloksia hoitoniityjen ja peltoympäristön poikasmäärien eroista. Tämä näkyy v. 2015 osalta hoitoniityjen paria kohden suhteutetussa poikasmäärässä, joka oli 5,0 eli enemmän kuin hyppien munamäärä. Vuosina 2016 – v. 2019 hoitoniityjen poikasmäärät/paria olivat seuraavat: v. 2016 1,9, v. 2017 0,3, v. 2018 1,0 ja v. 2019 1,0.

Muut peltolohkot ovat etäällä hoitoniitystä ja lohkot rajautuvat toisistaan useimmilta sivuiltaan syvillä ojilla. Havaintojeni mukaan poikueet pysyttelevät lähes poikkeuksetta syntymälohkoillaan, ja ainoat havaittujen poikasten lukumääriin vaikuttavat tekijät ovat ravinnon puute, pedot (mukaan lukien varikset ja lokit) sekä poikasten piiloutuminen lohkojen reunakasvillisuuteen, jolloin vihkoon kirjatut lukumäärät jäävät todellista pienemmiksi. Tosin joskus poikueet voivat liikkua etäällekin syntymälohkoltaan: sekä v. 2019 että v. 2020 viljelyalueen luoteisreunalla pesineen parin poikue oli vaeltanut Keinumäen lintutornia ympäröivälle nurmialueelle ja ruoikon lietteiselle reunalle, osin ulkoiluteitä, n. 500 m matkan.

Poikasista vain pieni osa selviää nuoruusvaiheeseen. Siihen nähden tänä vuonna kerääntyi hoitoniityjen lietealueille ilahduttavan runsaasti nuoria: 28.6. 20, 29.5. 25, 3.7. 30 ja 13.7. 57 nuorta. Viimeisimmässä kerääntymässä on todennäköisesti nuoria jo alueen ulkopuolelta, mutta kesäkuun lopun nuorista enemmistö saattoi hyvinkin olla Viikin – Vanhankaupunginlahdella varttuneita, luultavimmin hoitoniityillä syntyneitä.

Vuonna 2020 hoitoniityillä oleskeli 23.6. neljä nuorta, joten ainakin tuon verran Viikin – Vanhankaupunginlahden hyypät onnistuivat tänä vuonna tuottamaan. 3.7. näkemäni viisi ja 13.7. seitsemän nuorta lintua saattoivat olla jo alueen ulkopuolelta lentäneitä.

Vuonna 2019 näkyi samoihin aikoihin (4.7.) Lammassaaren hoitoniityllä kolme nuorta ja 14.7. kahdeksan nuorta. Vuonna 2018 hyppien poikasista ei yksikään selvinnyt yli kahden viikon ikään.

Pikkutyllipareja pesi tänä vuonna 11. Pesivien pikkutyllien määrä on kasvanut hoitoniittyjen niittojen ja vesirajan avoimena pitämisen ansiosta. Tämä näkyi alkuun parimäärien kasvuna erityisesti Purolahden niityllä, missä kasvua oli joka vuosi yhdellä v. 2013 (1 pari) – v. 2016 (4 paria). Vuosina 2017 – v. 2019 pareja oli kyseisellä niityllä 2, ja v. 2020 alkaen vain 1. Viimeisenä kolmena vuonna pikkutylli on pesinyt vain niityn merenpuoleisessa eteläosassa. Syystä tai toisesta pohjoisen osan (ns. tulvaniityn) kasvipeitteisyys on voimistunut (erityisesti osmankäämi) ja sen myötä pikkutyllien kuin myös muiden kahlaajien suosima lietteinen ala on vähentynyt.

Lamassaaren ja Purolahden hoitoniityillä pesivien parien määrä on viime vuosina ollut lievässä laskussa: v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 6, v. 2017 4, v. 2018 4, v. 2019 4, v. 2020 3 ja v. 2021 3.

Sen sijaan hoitoniittyjen ulkopuolella pikkutyillejä on alkanut pesiä enemmän, esimerkiksi Fastholman lumenkaatopaikan hiekkakentällä, ja myös Etu-Viikin pelloilla pikkutylli pesii nykyisin vuosittain. Pesivät linnut, sekä seuranta-alueella syntyneet nuoret linnut heinäkuusta alkaen, käyvät hoitoniittyjen lietteillä ruokailemassa.

Pikkutyllin tämän vuoden pesimäpaikkoja olivat: Lamassaaren hoitoniitty (2 paria), Purolahden hoitoniitty (1), Fastholman lumenkaatopaikka (5), Etu-Viikin pellot (1) (lantalan alue) ja Kyläsaari (2).

Seuranta-alueen parimäärät ovat kasvaneet seuraavasti: v. 2015 8, v. 2016 9, v. 2017 8, v. 2018 9, v. 2019 10, v. 2020 10 ja v. 2021 11.

Poikueita havaitsin seitsemän ja niissä yhteensä 14 poikasta (2, 2, 2, 3, 3, 3 ja 4). Ensimmäinen poikue näkyi Fastholman luoteisreunan kentällä 2.6. (2 vastakuoriutunutta) ja sama poikue näkyi myös 8.6. (1 n. viikon ikäinen), 14.6. (1 n. kahden viikon ikäinen) ja 23.6. 3 pull (3 isoa n. kolmen viikon ikäistä). Seuraava poikue juoksenteli Kyläsaaren pohjoisreunassa 14.6. (2 n. kahden viikon ikäistä). Kyläsaaren toisen parin poikueen havaitsin 17.6. (3 n. kahden viikon ikäistä). Tämän jälkeen näkyi Fastholmassa vielä neljä poikuetta, joista ensimmäinen Fastholman risukasoilla 18.6. (2 vähän alle kahden viikon ikäistä). Loput kolme ilmaantui Fastholman SE-kentälle: 23.6. 3 n. kahden viikon ikäistä ja 3.7. 4 n. kahden viikon ikäistä sekä 2.8. 2 n. kahden viikon ikäistä (myöhäinen, jos ei uusintapesye). Nuoria lintuja ruokaili 30.6. alkaen hoitoniittyjen lietteillä (saattoivat olla muualta kuin hoitoniityillä pesineiden poikueista).

Tyllireviirejä oli tänä vuonna yksi. Yhdestä kahteen lintua oleskeli ja ajoittain soidinteli Purolahden hoitoniityn lietealueella huhtikuun toiselta viikolta toukokuun puoliväliin saakka, minkä jälkeen mitään pesintään viittaavaa ei havaittu.

Tylli pesi Kyläsaaren – Arabianrannan nykyisin suureksi osaksi rakennetulla täyttömaa-alueella v. 1993 – 1994. Tämän jälkeen oli vuosien tauko, kunnes v. 2015 tylli soidinteli ja hallitsi reviiriä Purolahden

hoitoniityn eteläosassa. Sama toistui v. 2016, mutta molemmilla kerroilla jäi pesintä kesken, ilmeisesti vedenousun vuoksi. Vuonna 2017 oli seuranta-alueella peräti kolme tyllireviiriä (Kyläsaari, Etu-Viikin pellot, Purolahden eteläosa), joista kaksi tuotti myös onnistuneesti poikasia: 6.6 alkaen Kyläsaarella 4 poikasta ja 7.6 alkaen ainakin 2 poikasta Etu-Viikin pelloilla. Vuonna 2018 pesi yksi tyllipari Purolahden hoitoniityllä ilmeisesti vailla menestystä. Vuonna 2019 tyllipareja oli kaksi: Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja Lammassaaren hoitoniityn eteläosassa. Poikasia ei havaittu.

Vuonna 2020 pareja löytyi kolme ja reviirit sijoittuivat Purolahden hoitoniityn eteläosaan, Etu-Viikin peltojen koillisosaan ja Kyläsaareen. Kyläsaaresta löytyi neljämunainen pesä toukokuun puolessavälissä (Jarkko Santaharju). Pellon pari poistui toukotöiden jälkeen toukokuun puolessavälissä. Purolahden reviiri oli asuttu vielä toukokuun viimeisellä viikolla, mutta kesäkuun puolella lintuja ei enää näkynyt.

Punajalkaviklon parimäärä on kasvanut seuranta-alueella v. 2013 kahdesta parista v. 2019 alkaen kahdeksaan pariin (v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 4, v. 2017 5, v. 2018 7, v. 2019 8, v. 2020 8). Myös tänä vuonna pareja oli kahdeksan.

Parimäärän kasvun vuoksi kaikki eivät enää mahdu pesimään hoitoniittyjen parhaimmilla paikoilla ja uusia pareja onkin asettunut Purolahden hoitoniityyn rajautuvien peltolohkojen välisiin ojiin. Ojissa pesivät parit ruokailevat säännöllisesti hoitoniityillä ja kasvillisuudesta vapailla lieterannoilla. Lammassaaren hoitoniityn laajennus syksyllä 2017 kasvatti lajille sopivan ympäristön alaa ja uudelle osalle asettuikin keväällä 2018 uusi pari ja siitä lähtien on punajalkaviklolla ollut uudella osalla reviiri. Niittyjen laajennuttua syksyllä 2020 Keinumäen edustalle myös sinne asettui punajalkaviklopari tämän vuoden keväällä.

Kaikkien punajalkaviklojen reviirit sijoittuvat joko kokonaan tai suureksi osaksi hoitoniityille. Tänä vuonna pareista 4 pesi Purolahden hoitoniityllä (kun hoitoniityyn rajautuvien peltolohkojen sivuojissa pesivät parit lasketaan mukaan) ja 4 Lammassaaren hoitoniityllä (vanha osa 2, uusi osa (pitkosten viereinen niitty) 1 ja Keinumäen edustan niitty 1).

Havaitsin hätäileviä emoja 7.6. alkaen ja yleisesti punajalkaviklojen reviereillä. Ensimmäinen poikanen (vähän alle kahden viikon ikäinen) näkyi 23.6 Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja 28.6. samalla paikalla 3 jo isoa poikasta. Ainakin kahden parin poikasia (3 nuorta ja 2 isoa poikasta) ruokaili Purolahden lietteillä 3.7. Hoitoniittyjen lietteille oli 13.7. kerääntynyt 11 nuorta lintua, joiden joukossa saattoi olla jo muualla syntyneitä. Ainakin kahden parin poikasia (3 + 1) näkyi Purolahden hoitoniityn lieterannoilla kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen kuin myös hätäileviä pareja Lammassaaren niityn saraikkoisessa länsireunassa ja pelto-ojien varsilla. Neljä nuorta lintua ruokaili rantalietteillä juhannuksen jälkeisinä päivinä.

Poikueita oli hätäilyn tai poikashavaintojen perusteella enemmistöllä (ainakin kuudella) pareista, jos ei kaikilla. Vuonna 2020 arvioin, että poikueita oli seitsemällä parilla. Vuonna 2016 havaitsin poikueita yhdellä parilla (1 poikue/4 paria). v. 2017 kolmella (3/5), v. 2018 neljällä (4/7) ja v. 2019 seitsemällä (7/8).

Taivaanvuohien parimäärä (11) oli v. 2020 suurempi kuin kertaakaan tarkastelujaksolla ja sama määrä pareja (11) oli myös tänä vuonna (v. 2013 5, v. 2014 8, v. 2015 9, v. 2016 8, v. 2017 6, v. 2018 8, v. 2019 6). Eniten reviirejä oli hoitoniityillä: Lammassaassa kuusi (uudella osalla (pitkosten niitty) 2, vanhalla osalla 2 ja Keinumäen edustalla 2) ja Purolahdella kolme paria (eteläosassa 1 ja pohjoisosassa eli tulvaniityllä 2). Viime vuosina on parimäärissä ollut kasvua Lammassaaren hoitoniityllä, missä v. 2019 oli vain yksi reviiri. Näiden lisäksi taivaanvuohia pesi Pornaistenniemen länsireunan ruoikossa ja Ryönälähdän tervaleppäluhdalla, molemmissa yksi reviiri. Poikasia voi hyvällä onnella nähdä kasvillisuuden lomasta, varsinkin Purolahden hoitoniityn lietealueella, mutta tänä vuonna ei onni suosinut tarkkailijaa.

Kaksi paria **meriharakoita** pesi Arabianrannan asuintalojen tasakatoilla ranta-alueen reunalla, yksi pari alueen pohjoisosassa ja yksi eteläosassa. Poikasia näkyi juhannuksen ajoista eteenpäin, ensimmäinen 23.6. Arabianrannassa (nuori) ja enimmillään 19.7. neljä nuorta.

Vuosina 2013 – 2020 pareja on ollut seuraavasti: v. 2013 0, v. 2014 2, v. 2015 2. v. 2016 1, v. 2017 2. v. 2018 2, v. 2019 2 ja v. 2020 2. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, Leposaassa - Varjosaassa pesii säännöllisesti yhdestä kahteen paria, jotka käyvät ruokailemassa Kyläsaaren – Arabianrannan alueella.

Rantasipipareja (11) pesi tasaisesti Vanhankaupunginlahdella: Kivinokan länsikärki (1), Kivinokan pohjoisranta (1), Saunalahden pohjukka (1), Fastholma (1), Mölylä (1), Hakalanniemen eteläosa (1), Säynäslahden tervaleppäluhta (1), Pornaistenniemen ja Verkatehtaanpuiston välinen ranta-alue (1), Kuusiluoto (1), Kokkoluoto (1), Klobbenin ja Lammassaaren välinen alue (1). Hätäileviä emoja näkyi kesäkuun toisesta viikosta eteenpäin. Parimäärässä on viime vuosina ollut pientä kasvua: v. 2013 7, v. 2014 10, v. 2015 9, v. 2016 10, v. 2017 12, v. 2018 12, v. 2019 12 ja v. 2020 13).

Lehtokurppien parimääräarvio (3) perustuu yksittäisinä iltaöinä, joko yhdessä reviirien rajalla tai erikseen ja etäällä toisistaan havaittujen reviirilentävien koiraiden yhteismääriin. Selkeästi toisistaan erottuvat, säännölliset lentoreitit sijoittuivat Kivinokkaan, Säynäslahti – Keinumäki – Hakalanniemi - alueelle sekä Fastholma – Saunalahti – Ryönälahti - alueelle. Lentoreitti ja sen kattama alue voi jonkin verran vaihdella

iltojen välillä, mikä hankaloittaa parimäärän arviointia. Kolme paria on seuranta-alueella pesivien parien vähimmäismäärä.

Reviirien arvioitu määrä on vaihdellut viime vuosina 1 - 3 välillä: v. 2013 1, v. 2014 2, v. 2015 2, v. 2016 2, v. 2017 3, v. 2018 2, v. 2019 2 ja v. 2020 3.

Hoitoniityillä pesi kaikkiaan viisi kahlaajalajia (töyhtöhyyppä, punajalkaviklo, pikkutylli, tylli ja taivaanvuohi) (Taulukko 1). Parien yhteismäärä on lähes viisinkertaistunut, v. 2013 kymmenestä v. 2021 neljäänkymmeneenseitsemään pariin: v. 2013 10, v. 2014 14, v. 2015 20, v. 2016 25, v. 2017 24, v. 2018 29, v. 2019 29 paria, v. 2020 36 ja v. 2021 47. Iso osa kasvusta johtuu töyhtöhyyppien parimäärän kasvusta: v. 2013 niityillä 2 paria hyyppiä ja v. 2021 26, mutta yhtä lailla kaikkien kahlaajalajien pareja pesii nyt niityillä enemmän.

Hoitoniittyjen varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesi 22 lajia, mikä on viime vuosien keskitasoa (v. 2013 22, v. 2014 21, v. 2015 18, 2016 21, v. 2017 23, v. 2018 24, v. 2019 23 ja v. 2020 24) (Taulukko 2). Varpuslintuparien määrä (113) oli toiseksi suurin viimeisenä yhdeksänä vuonna (v. 2013 95, v. 2014 101, v. 2015 73, v. 2016 88, v. 2017 99, v. 2018 130, v. 2019 (110) ja v. 2020 107).

Varpuslintujen kokonaisparimäärän pudotus v. 2015 pesimäkaudella selittyy suureksi osaksi v. 2014 myöhäissyksyllä tehdyllä Purolahden hoitoniitylle levinneen ruoikon niitolla, mikä supisti ruoikkolajeille (ruokokerttunen ja pajusirkku) soveliaista pesimäympäristöä. Vuoden 2018 varpuslintujen runsas parimäärä johtui ruokokerttusten päämuuton aikaan vallinneista suotuisista sääoloista, jonka seurauksena ruokokerttusreviirejä oli tavallista tiheämmin hoitoniittyjen ruoikkoisissa osissa. Vaikka ruoikkoiset alueet ovat niittyjen tehostuneen hoidon myötä kaventuneet, ruokokerttusten runsauden vuosittaiset vaihtelut selittävät suureksi osaksi varpuslintujen kokonaisparimäärän heilahtelut.

Hoitoniittyjen tehostunut hoito (erityisesti loppukesällä tehtävät niitot) sekä niittyjen pinta-alan kasvu Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen myötä (loppukesällä 2017 ja loppukesällä 2020), ovat voimakkaamman laidunpaineen ohella lisänneet avomaan varpuslintujen parimääriä (Taulukko 3). Hoidon sekä niittyalan laajentumisen vaikutus näkyy niin kahlaajien kuin avomaan varpuslintujen parien yhteismäärän kasvuna sekä Lammassaaren että Purolahden hoitoniityillä (Taulukko 4).

Ruoikosta raivattu niitty ei välttämättä saavuta heti ensimmäisenä vuonna avomaan lintujen suosiota pesimäpaikkana, vaan vuosien kuluessa, kun niittyä hoidetaan. Vuonna 2018, ensimmäisenä keväänä Lammassaaren hoitoniityn uuden osan (pitkosten viereinen niitty) raivauksen jälkeen, niityllä pesi vain yksi

pari niittykirvisiä, ainoana lintulajina. Vuonna 2019 niityllä pesi jo viisi avomaan lajia ja yhteensä 6 paria. Vuonna 2020 lajimäärä oli noussut seitsemään ja parimäärä 17:ään. Tänä vuonna olivat avomaan lajit säilyneet samoina, mutta parimäärä oli laskenut kahdella, 15:een.

Yhtenä tekijänä varpuslintulajien parimäärän viime vuosien kasvussa on keltavästäräkin nousu syvimmästä alhosta: v. 2015 – 2018 pareja oli vain 4 – 7, kun taas v. 2019 alkaen vähintään 15. Yleensäkin avomaan varpuslintujen (keltavästäräkki, västäräkki, sitruunavästäräkki, niittykirvinen, kiuru) parimäärät ovat sitruunavästäräkkiä lukuun ottamatta säilyneet vähintään samoina, ja joillain on pesiviä pareja tullut myös lisää. Avomaan varpuslintujen parimäärä oli tänä vuonna 39 (v. 2013 22, v. 2014 37, v. 2015 28, v. 2016 29, v. 2017 27, v. 2018 23, v. 2019 39 ja v. 2020 42).

Keltavästäräkkejä pesi hoitoniityillä tänä vuonna 15 paria eli muutama vähemmän kuin v. 2020 (19 paria). Lammassaaren niityllä pesi kolme paria vähemmän kuin viime vuonna (v. 2020 11 ja v. 2021 8 paria) ja Purolahden niityllä yksi vähemmän (v. 2020 8 ja v. 2021 7 paria). Vuosina 2013 – v. 2017 keltavästäräkkipareja oli vähimmillään 5 ja enimmillään 11 paria. Matkaa on vielä v. 2004 huippumääriin, jolloin huomattavasti pienialaisemmilta niityiltä laskettiin 29 paria.

Peltoalueilla keltavästäräkkiparien reviirejä varmistui 5 (v. 2013 ja v. 2014 5, v. 2015 6 ja v. 2016, 2017 5 paria, v. 2018 4, v. 2019 4 ja v. 2020 2).

Niittykirvisten parimäärä hoitoniityillä (16) oli viime vuosien keskitasoa (v. 2013 11, v. 2014 19, v. 2015 22, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 13, v. 2019 17 ja v. 2020 17). Ikävä kyllä parimäärä ei ole lähtenyt kasvuun Lammassaaren hoitoniityllä, joka on ollut lajin ydinaluetta Vanhankaupunginlahdella. Huolimatta niittyalan laajentumisesta Lammassaaren niityllä pesi vain 9 paria, kun v. 2014 – v. 2016 pareja oli 15, v. 2017 13. Vuodesta 2018 lähtien pareja on ollut 9. Purolahden hoitoniityllä on parimäärä vaihdellut v. 2013 – v. 2017 kahden (v. 2013) ja seitsemän (v. 2016) välillä. Vuonna 2018 niityllä pesi 4, v. 2019 8, v. 2020 8 paria ja v. 2021 7 paria. Etu-Viikin pelloilla pesii vuosittain viitisen paria.

Kiurujen parimäärä on kasvanut Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen seurauksena. Pareja oli tänä vuonna 6. Näistä Lammassaaren hoitoniitylle sijoittui 5 (uudelle osalle (pitkosten vieressä) 2, vanhalle osalle 2, Keinumäen edustalle 1) ja Purolahden hoitoniityn pohjoisosalle 1. Jo v. 2019 hoitoniityillä pesi 4 paria kiuruja, kun v. 2013 – v. 2018 parien määrä oli vähimmillään 0 (v. 2016) ja enimmillään 3 (v. 2014). Karjan syyskesäinen laidunnus jo niitetyillä ja uudelleen kasvuun päässeillä hoitoniityillä luo kiuruille, mutta myös muille avomaan varpuslinnuille houkuttelevamman pesimäympäristön eli matalamman kasvillisuuden seuraavalle pesimäkaudelle kuin pelkkä loppukesän koneniitto.

Purolahden hoitoniityn itäreunalta on v. 2017 alkaen poistettu Tringa ry:n vapaaehtoisten voimin pensaikkoja niityn avoimuuden säilyttämiseksi. Pensaikkojen raivaus ei näytä vähentäneen merkittävästi

puoliavoimen ympäristön varpuslintulajien reviirejä (mm. pensaskerttu, pajulintu, punakylkirastas, punavarpunen) kyseisellä niityllä.

Hoitoniittyjen linnustosta

Hoitoniityillä pesi tällä pesimäkaudella 28 lajia. Näistä 22 oli varpuslintulajeja, 5 kahlaajia ja yksi kyyhkylaji (uuttukyyhky Ruohokarilla). Vuosina 2013 – v. 2021 hoitoniityillä on pesinyt 34 lajia.

Avomaan lajeja pesi tänä vuonna 9 (keltavästäräkki, västäräkki, niittykirvinen, kiuru, töyhtöhyyppä, punajalkaviklo, taivaanvuohi, pikkutylli ja tylli) ja niistä kaikki Purolahden hoitoniityllä. Lammassaaren hoitoniityllä pesi 7. Avomaan lajien pareista suurin osa, 65 % (56 lajia), pesi Lammassaaren hoitoniityllä.

Avomaan lajien parimäärän osuus hoitoniityillä pesineiden kaikkien lajien parimäärästä on v. 2013 – v. 2021 vaihdellut 30 % - 55 % (v. 2013 31 % (33/105), v. 2014 45 % (52/115), v. 2015 47 % (48/103), v. 2016 47 % (54/114), v. 2017 41 % (51/123), v. 2018 30 % (46/151), v. 2019 49 % (68/139), v. 2020 55 % (79/143) ja v. 2021 53 % (86/163)). Ruokokerttusten parimäärän vaihtelu on vaikuttanut eniten kokonaisparimäärän vuosittaiseen vaihteluun ja avomaan lajien osuuteen siinä (erityisesti v. 2018 ruokokerttunen runsas).

Hoitoniityillä pesineiden lajien kokonaisparimäärässä on havaittavissa tasaista nousua, suurimpana syynä avomaan lintujen (etenkin kahlaajien) parimäärän nousu niittyalan laajentumisen ja niittyjen tehokkaamman hoidon myötä. Viime vuosien kohtuullisen hyvän tilanteen taustalla ovat jokavuotinen koneniitto loppukesällä, riittävän määrä laiduneläimiä (v. 2021 kyyttöjä n. 25 ja lampaita n. 80) sekä niittoja täydentävät Tringan talkoot, joilla vesiraja pidetään kasvillisuudesta vapaana.

Lammassaaren hoitoniityllä pesivien lajien menestystä varjostaa läpi pesimäkauden niityllä päivystävä varisparvi. Lähemmäs kahdensadan nuoren ja pesimättömän variksen joukkio on merkittävä uhka avomaalla pesintää yrittäville linnuille. Parven läsnäolo voi myös vaikuttaa niityllä pesintää harkitsevien parien päätökseen kielteisesti eli parit poistuvat muualle pesimään. Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen luoteisreunassa, alueen välittömässä läheisyydessä toimiva biojäteasema on varisparvea ruokkiva tekijä. Biojäteaseman siirtyminen nykyiseltä paikaltaan olisi suotavaa.

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (esineet ainakin jonakin kuudesta edellisestä vuodesta) (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2019 uhanalaisluettelon (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä aiempien v. 2015, v. 2000 ja 2010 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuosien 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, v. 2019 ja v. 2020 parien/reviirien määrä ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2)
haapana VU	17 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16, 26)
heinätavi VU	2 (1, 3, 3, 2, 2, 2, 3, 2)
punasotka CR	0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0)
tukkasotka EN	1 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2, 1)
isokoskelo NT	1 (2, 3, 3, 3, 4, 4, 1, 1)
tukkakoskelo NT	2 (1, 1, 2, 2, 1, 1, 2, 1)
ruisräikkä D	3 (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0, 8)
silkkiuikku NT	29 (45, 46, 44, 49, 64, 46, 45, 44)
pikku-uikku CR	0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0)
kaulushaikara D	3 (1, 3, 1, 1, 1, 1, 0, 1)
ruskosuohaukka D	0 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1, 0)
kanahaukka NT	3 (1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 3)
luhtahuitti D	6 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2, 3)
liejukana VU	3 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2, 6)
nokikana EN	25 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26, 34)
kurki D	0 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 1, 1)
pikkutylli NT	11 (3, 4, 8, 9, 8, 9, 10, 10)
tylli (NT 2015)	1 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 1, 3)
rantasipi (NT 2010)	11 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12, 13)
punajalkaviklo NT	8 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8, 8)
taivaanvuohi NT	11 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6, 11)
käki (NT 2000)	0 (1, 1, 2, 0, 1, 1, 0, 1)
tervapääsky EN	pesii, ei tietoa parimääristä
palokärki D	0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 1)

pikkutikka (VU (2000))	8 (6, 6, 7, 5, 6, 7, 6, 6)
käenpiika NT	0 (3, 2, 2, 0, 1, 0, 0, 0)
kiuru NT	pesii, tietoa vain hoitoniittyjen parimääristä: 6 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4, 5)
haarapääsky VU	11 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 ja v. 2017 10 – 20, v. 2018 15, v. 2019 23, v. 2020 15)
räystäspääsky EN	0 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 5 – 10, v. 2017 0 – 5, v. 2018 2, v. 2019 0, v. 2020 0)
niittykirvinen (NT 2015)	hoitoniityt 16 (10, 19, 22, 21, 17, 13, 17, 17), pelloilla pesii viitisen paria
västäräkki NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2, 2, 2). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 2, 10, 13, 6.
sitruunavästäräkki EN	0 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 1, 0)
keltavästäräkki (NT 2015)	15 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15, 19) hoitoniityt (pelloilla 5 (5, 5, 6, 5, 5, 4, 4, 2))
kivitasku (NT 2015)	9 (5, 8, 6, 7, 5, 4, 9, 9)
pensastasku VU	1 (2, 3, 1, 2, 2, 1, 1, 3)
pensaskerttu NT	32 (v. 2019 24, v. 2020 32)
ruokokerttunen NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 25 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20, 13). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 357, 424, 310, 443
ruokosirkkalintu EN	1 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 1)
rastaskerttunen VU	3 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11, 9)
sirittäjä (NT (2010))	25 (10, 20, 20, 8, 10, 10, 27, 22, 33)
tiltalti (VU (2000))	6 (0, 1, 2, 3, 2, 1, 5, 6)
pikkusieppo D	3 (0, 0, 0, 2, 3, 2, 0, 1)
viiksitimali VU	ainakin 20 (0, 2, 5, 10, 10, 27, 20, 25) v. 2018 koko Natura-alueen kartoitus, v. 2013 – v. 2017 ja v. 2019 – 2021 ei Natura-alueen kartoitusta, vain arvio.
pähkinänakkeli VU	0 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 1, 1)
pussitiainen EN	0 (3, 0, 0, 1, 1, 1, 0, 0)
pikkulepinkäinen D	2 (2, 2, 2, 2, 1, 1, 2, 2)
kottarainen (NT (2000))	17 (30, 31, 26, 18, 21, 30, 29, 24)
harakka NT	6 (v. 2020 7) (v. 2004, 2007, 2012 ja v. 2018 Natura-alue: 2, 2, 2, 1)
närhi NT	6 (v. 2017 2, v. 2018 5, v. 2019 4, v. 2020 6)
varpunen EN	n. 15 koetila (koetila v. 2013 – v. 2020: 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, n. 15, 30, n. 20)

viherpeippo EN	16 (ei tietoa v. 2013 – v. 2016, v. 2017 ainakin 8, v. 2018 ainakin 8, v. 2019 14, v. 2020 ainakin 8)
punatulkku (VU 2015)	8 (v. 2013 – v. 2015 enintään muutamia pareja, v. 2016 – v. 2018 2, v. 2019 3. v. 2020 2)
punavarpunen NT	50 (n. 20, n. 20, n. 20, n. 30, n. 20, 30, 25, 33)
pajusirkku VU	hoitoniityt 19 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14, 11). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018 (122, 144, 134, 147).
peltosirkku CR, D	0 (1, 1, 0, 1, 0, 0, 0, 0)
merikotka D	0 (v. 2013 – v. 2019 0, v. 2020 1)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa

pesimäympäristössä, mutta eivät pesineet tai pesintä epätodennäköinen:

punasotka CR, pikku-uikku CR, jouhisorsa VU, viiriäinen EN, ruskosuohaukka D, kurki D, kuovi NT, lampiviklo EN, suokukko CR, pikkulokki D, huuhkaja EN, kehrääjä D, palokärki D, harmaapäätikka D, valkoselkätikka EN/D, käenpiika NT, räystäspääsky EN, sitruunavästäräkki EN, pähkinänakkeli VU, kuhankeitittäjä (NT (2010)), kehrääjä D, hömötiainen EN, pussitiainen EN

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkoposkihanhi D, sääksi D (NT (2010)), naurulokki VU, selkälokki EN, merilokki VU, räyskä D (NT 2010)), kalatiira D, lapintiira D

Joitain vähälukuisia lajeja

Pikkutikkoja pesi 8 paria (Kulosaaren kartano, Fastholma, Rajakallio/Ryönälahden tervaleppäluhta, Keinumäki/Hakalanniemi, Säynäslahden tervaleppäluhta, Viikin vanha puhdistamo, Pornaistenniemi, Verkatehtaanpuisto/Annala).

Käpytikkapareja pesi 19. Pesiä löysin 12 ja reviirejä 7.

Haarapääskypareista (12) kuusi pesi Viikin tutkimustilan ulkorakennuksissa, kaksi Vanhankaupunginkoskella, kaksi Kyläsaarella, yksi Arabianrannassa ja yksi Kulosaaren kartanolla.

Kivitaskupareista (9) viisi pesi Kyläsaaren – Arabianrannan – Kokkoluodon alueella ja neljä Etu-Viikin pelloilla.

Kultarintoja oli melko niukasti, 17 reviiriä (v. 2015 25, v. 2016 17, v. 2017 29, v. 2018 26, v. 2019 21 ja v. 2021 28), eniten Pornaistenniemessä (3).

Tiltaltin reviirimäärä oli 6: Pornaistenniemen lehto (1), Mölylän metsä (1), Kivinokan vanha metsä (NW-reuna) (1), Saunalahden E-ranta (1), Keinumäki (1), Lammassaari (1).

Pikkusiepporeviirejä oli 3 (Fastholman itäreuna, Ryönälahden tervaleppäluhta ja Sopulitien metsän länsireuna).

Peukaloisia oli hyvin, kaikkiaan 9, ja kaikki lahden itärannalla (v. 2016 8, v. 2017 5, v. 2018 8, v. 2019 8, v. 2020 11). Eniten reviirejä Ryönälahden tervaleppäluhdalla (2), Kivinokan vanhassa metsässä (2) ja Sopulitien metsässä (2).

Puukiipijöitä pesi ennätyspaljon, 16 paria, ja niistä 10 itärannan metsissä, 4 Hakalanniemen – Keinumäen arboretumissa ja 2 Pornaistenniemessä – Verkatehtaanpuistossa.

Närhihavainnot, jotka viittasivat pesintään, kertyi kuudelta paikalta: Sopulitien metsästä (1), Keinumäeltä(1), Mölylästä (1), Hakalanniemen eteläosasta (1), Mäyrämetsästä(1) ja Kivinokan vanha metsästä (1).

Pähkinähakilla oli reviiri Sopulitien metsän – Mäyrämetsän – Pikku-Mäyrämetsän alueella. Tämä oli mahdollisesti ensimmäinen reviihävainto alueelta.

Punatulkulla oli yhteensä kahdeksan reviiriä kuudella eri paikalla: Sopulitien metsä (2), Kivinokan vanha metsä (2), Kivinokka (keskiosa) (1), Mölylä (1), Fastholma (1), Keinumäki (1).

Nokkavarpusia pesi enemmän kuin koskaan, sillä reviirejä oli ainakin seitsemän: Hakalanniemi - Keinumäki (arboretum) (4), Ryönälahden tervaleppäluhdan NW-reuna – Mölylän metsä (1), Sopulitien metsän länsireuna (1) ja Fastholma (1).

Vuonna 2020 nokkavarpuspareja oli kuusi (Mölylän metsä (1), Ryönälahden tervaleppäluhta (1), Fastholma (1), Majavakallio - Rajakallio (1), Sopulitien metsä (1) ja Hakalanniemi (arboretum) (1). Vuosina 2018 – v. 2019 nokkavarpuspareja oli kaksi, Hakalanniemen arboretumissa ja Fastholmassa, samoilla paikoilla kumpanakin vuonna. Vuonna 2017 yksi pari pesi Fastholmassa.

Urpiaisreviirejä oli kaksi: Fastholmassa (kuten v. 2017 – 2020) sekä Pornaistenniemessä.

Keltasirkkureviirejä oli seuranta-alueella ainakin 15, joista 10 Etu-Viikin pelloilla. Vuonna 2020 reviirejä oli 28 ja niistä 18 Etu-Viikin pelloilla.

Kirjallisuus:

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2019:29. Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta – Vuosien 2013 – 2019 yhteenveto. Hannu Sarvanne. Markku Mikkola – Roos, Pekka Rusanen ja Kalle Meller.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Luonnonvarakeskus: Vesilintuseurantojen tulokset (v. 2021) (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/>)

Taulukko 1. Kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Punajalkaviklo	2	3	4	4	5	7	8	8	8
Pikkutylli	2	3	4	6	4	4	4	3	3
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	1	1
Töyhtöhyyppä	2	5	7	10	10	12	11	17	26
Taivaanvuohi	4	3	4	4	4	5	4	7	9
Pareja	10	14	20	25	24	29	29	36	47
Lajeja	4	4	5	5	5	5	5	5	5

Taulukko 2. Varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2021.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5	6
Niittykirvinen	10	19	22	21	17	13	17	17	16
Metsäkirvinen	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Västääräkki	1	2	1	1	2	2	2	2	2
Keltävästääräkki	6	11	4	7	5	6	15	19	15
Sitruunävästääräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0
Satakieli	1	1	0	0	0	1	1	0	1

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Pensastasku	2	2	1	2	2	1	1	3	1
Punakyllkirastas	0	1	0	1	1	0	1	0	2
Laulurastas	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Räkättirastas	0	0	2	3	1	3	0	3	0
Mustarastas	0	0	5	0	2	1	1	2	2
Lehtokerttu	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Pensaskerttu	2	2	3	5	5	4	2	2	2
Hernekerttu	1	0	0	1	0	0	0	1	0
Pensassirkkalintu	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Ruokokerttunen	30	22	8	12	21	43	20	13	25
Rytikerttunen	2	2	3	2	4	4	1	3	1
Viitakerttunen	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Luhtakerttunen	1	0	0	0	0	3	0	0	1
Pajulintu	1	3	2	4	3	2	2	4	1
Harmaasieppo	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Talitiainen	2	2	1	2	3	4	4	3	4
Sinitiainen	1	2	1	1	3	1	2	3	1
Viiksitimali	0	0	0	0	0	1	0	3	0
Pikkulepinkäinen	1	1	1	2	1	1	2	1	2
Kottarainen	2	1	3	3	3	5	6	2	3
Peippo	3	2	3	3	3	3	3	2	1
Viherpeippo	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Punavarpunen	3	4	2	5	2	7	8	4	7
Peltosirkku	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Keltasirkku	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Pajusirkku	19	17	10	11	15	21	14	11	19
pareja yht.	95	101	73	89	99	130	110	107	113
lajeja yht.	22	21	18	21	23	24	23	24	22

Vuosina 2013 – v. 2021 yhteensä 34 lajia

Taulukko 3. Avomaan varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Keltavästäräkki	6	11	4	7	5	5	15	19	15
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0
Västäräkki	1	3	1	1	2	2	2	2	2
Niittykirvinen	11	19	22	21	17	13	17	17	16
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5	6
yht. pareja	23	38	28	29	27	22	39	43	39

Taulukko 4. Avomaan varpuslintujen ja kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2021**Lamassaaren hoitoniitty**

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Keltavästäräkki	5	9	2	3	3	2	7	11	8
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0
Västäräkki	1	2	1	1	2	1	1	1	0
Niittykirvinen	9	15	15	14	14	9	9	9	9
Kiuru	2	2	0	0	2	1	2	3	5
Pikkutylli	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	0	0
Punajalkaviklo	0	1	1	1	1	3	3	3	4
Töyhtöhyppä	1	3	2	2	3	7	5	10	22
Taivaanvuohi	3	2	2	2	3	3	1	4	6
yht. pareja	24	37	25	26	32	30	33	39	54
yht. lajeja	8	9	8	8	10	10	10	8	7

Purolahden hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Keltävästäräkki	1	2	2	4	2	3	8	8	7
Västäräkki	0	1	0	0	0	1	1	1	2
Niittykirvinen	2	4	7	7	3	4	8	8	7
Kiuru	0	1	1	0	0	0	2	2	1
Pikkutylli	1	2	3	4	2	2	2	1	1
Tylli	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Punajalkaviklo	2	2	3	3	4	4	5	5	4
Töyhtöhyppä	1	2	5	8	7	5	6	7	4
Taivaanvuohi	1	1	2	2	1	2	3	3	3
yht. pareja	8	15	24	29	20	22	36	36	30
yht. lajeja	6	8	8	7	7	8	9	9	9

